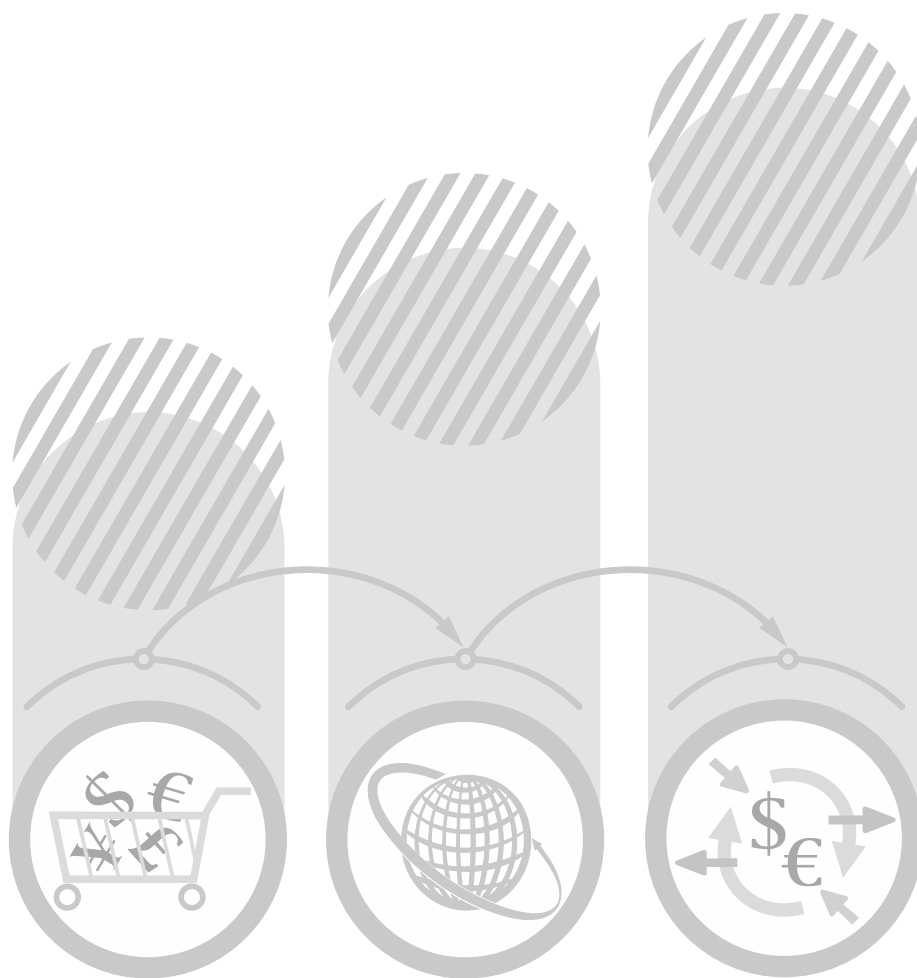

Handel zagraniczny Statystyka lustrzana i statystyka asymetrii

Foreign trade. Mirror and asymmetry statistics

Handel zagraniczny

Statystyka lustrzana i statystyka asymetrii

Foreign trade. Mirror and asymmetry statistics

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Handlu i Usług

Statistics Poland, Trade and Services Division

Pod kierunkiem

Supervised by

Ewy Adach-Stankiewicz

Zespół autorski

Editorial team

Julita Kapsa, Paweł Witkowski

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marek Wilczyński

ISBN 978-83-7027-671-3

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/handel-zagraniczny-statystyka-lustrzana-i-statystyka-asymetrii,17,1.html>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source.

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208.

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji — tel. (22) 608 32 10, 608 38 10

Zam. 212/nakł. 180

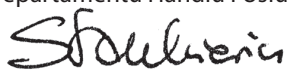
Przedmowa

Handel zagraniczny towarami to bardzo ważny czynnik rozwoju gospodarczego poszczególnych krajów. Zwiększaniu znaczenia działalności handlowej w wymiarze międzynarodowym sprzyjają procesy globalizacji gospodarki światowej, które wpływają na stały wzrost skali wymiany towarowej. Zjawiska związane z wymianą towarową z zagranicą są przedmiotem badań statystycznych, których wynikiem są informacje o zagregowanej wielkości importu oraz eksportu, jak również wielkości wymiany dla towarów w podziale na poszczególne kraje partnerskie.

Niniejsza publikacja inauguruje serię opracowań analitycznych dotyczących handlu zagranicznego, których celem jest zaprezentowanie odbiorcom danych statystycznych specyfiki zjawisk związanych z prowadzeniem badań statystycznych w tym obszarze. Pierwsze opracowanie, które z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce, jest poświęcone przyczynom rozbieżności, jakie można zaobserwować dla danych o imporcie i eksporcie w aspekcie porównań międzynarodowych. W publikacji znajdziecie Państwo opis podstawowych czynników wpływających na różnice w danych prezentowanych w zakresie obrotów towarowych, które zostały zilustrowane konkretnymi przykładami dotyczącymi wymiany z poszczególnymi krajami. Dokonana analiza porównawcza stanowi podstawę do przedstawienia takich zjawisk jak m.in. asymetria, statystyka lustrzana. Ponadto publikacja została wzbogacona o liczne wykresy i definicje pojęć które mogą ułatwić analizę prezentowanych zjawisk.

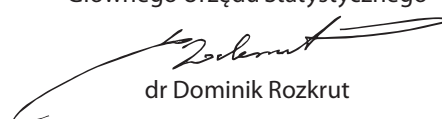
Planując dalszy rozwój opracowań z prezentowanej serii będziemy wdzięczni za każdą sugestię dotyczącą tematów z zakresu statystyki handlu zagranicznego towarami, które mogłyby być przedmiotem przyszłych opracowań. Wyrażam nadzieję, że niniejsza publikacja, spotka się z Państwa pozytywnym przyjęciem.

Dyrektor
Departamentu Handlu i Usług

Ewa Adach-Stankiewicz

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Preface

Foreign trade in goods is a very important factor in the economic development of individual countries. The processes of globalization of the world economy, which influence the constant increase in the scale of trade in goods, are conducive to increasing the importance of commercial activity on the international scale. The phenomena related to trade in goods with foreign countries are subject of statistical surveys, the result of which is information on the aggregate volume of imports and exports, as well as the size of exchange for goods broken down by individual partner countries.

This publication inaugurates a series of analytical studies on foreign trade, the aim of which is to present recipients of statistical data the specificity of phenomena related to conducting statistical surveys in this area. The first study, which we are pleased to present to you, is devoted to the causes of discrepancies that can be observed for data on imports and exports in the aspect of international comparisons. In the publication you will find a description of the basic factors affecting the differences in the data presented in the scope of trade in goods, which are illustrated by specific examples regarding exchange with individual countries. A comparative analysis is the basis for presenting such phenomena as asymmetry, mirror statistic. In addition, the publication has been enriched with numerous charts and definitions of terms that can facilitate the analysis of the presented phenomena.

When planning further development of the studies from the presented series, we would be grateful for any suggestion regarding topics related to foreign trade statistics that could be the subject of future studies. I hope that this publication will meet your positive reception.

Director
of the Trade and Services Department

Ewa Adach-Stankiewicz

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph. D.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Ważniejsze skróty.....	8
<i>Main abbreviations</i>	8
Wstęp.....	9
<i>Introduction</i>	9
Statystyka lustrzana i statystyka asymetrii	11
<i>Mirror statistics and asymmetry statistics</i>	11
Przyczyny różnic w statystykach pomiędzy państwami.....	12
<i>Causes of differences in statistics between countries</i>	12
Sposoby prowadzenia badań porównawczych	22
<i>Methods of conducting comparative exercise</i>	22
Analiza porównawcza danych z wybranymi krajami	29
<i>Comparative analysis of data with selected countries</i>	29
Unia Europejska	29
<i>European Union</i>	29
Niemcy	37
<i>Germany</i>	37
Czechy	40
<i>Czech Republic</i>	40
Wielka Brytania	42
<i>United Kingdom</i>	42
Rosja.....	45
<i>Russia</i>	45
Chiny.....	46
<i>China</i>	46
Wykrywanie odstających elementów w danych w lustrzanej statystyce handlu zagranicznego.....	48
<i>Detection of mirror outliers in foreign trade data</i>	48
Przyczyny rozbieżności pomiędzy danymi bilansu płatniczego, a statystyką handlu zagranicznego. 53	
<i>Causes of discrepancies between balance of payments data and foreign trade statistics</i>	53

Spis tablic

List of tables

Tabl. 1 Wartość polskiego eksportu do UE oraz importu UE z Polski (w mln EUR)	31
<i>Table. 1 Value of Polish exports to the EU and the EU imports from Poland (in mln EUR).....</i>	<i>31</i>
Tabl. 2 Wartość polskiego importu z UE oraz eksportu UE do Polski (w mln EUR)	31
<i>Table. 2 Value of Polish imports from the EU and the EU exports to Poland (in mln EUR).....</i>	<i>31</i>
Tabl. 3 Asymetria między polskim eksportem wg kraju przeznaczenia do UE oraz importem UE wg kraju wysyłki z Polski	32
<i>Table. 3 Asymmetry between Polish exports by country of destination to the EU and the EU imports by country of consignment from Poland</i>	<i>32</i>
Tabl. 4 Asymetria między polskim importem wg kraju wysyłki z UE oraz eksportem UE wg kraju przeznaczenia do Polski	32
<i>Table. 4 Asymmetry between Polish imports by country of consignment from the EU and the EU exports by country of destination to Poland</i>	<i>32</i>
Tabl. 5 Wartość polskiego importu z Niemiec oraz wartość niemieckiego eksportu do Polski (w mln EUR)	37
<i>Table. 5 Value of Polish imports from Germany and value of German exports to Poland (in mln EUR)</i>	<i>37</i>
Tabl. 6 Wartość polskiego eksportu do Niemiec oraz wartość niemieckiego importu z Polski (w mln EUR)	37
<i>Table. 6 Value of Polish exports to Germany and value of German imports from Poland (in mln EUR)</i>	<i>37</i>
Tabl. 7 Wartość polskiego importu z Czech oraz wartość czeskiego eksportu do Polski (w mln EUR)	40
<i>Table. 7 Value of Polish imports from Czech Republic and value of Czech exports to Poland (in mln EUR)</i>	<i>40</i>
Tabl. 8 Wartość polskiego eksportu do Czech oraz wartość czeskiego importu z Polski (w mln EUR)	40
<i>Table. 8 Value of Polish exports to Czech Republic and value of Czech imports from Poland (in mln EUR)</i>	<i>40</i>
Tabl. 9 Wartość polskiego importu z Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego eksportu do Polski (w mln EUR)	42
<i>Table. 9 Value of Polish imports from United Kingdom and value of British exports to Poland (in mln EUR)</i>	<i>42</i>
Tabl. 10 Wartość polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego importu z Polski (w mln EUR)	43
<i>Table. 10 Value of Polish exports to United Kingdom and value of British imports from Poland (in mln EUR) ..</i>	<i>43</i>
Tabl. 11 Wartość polskiego importu z Rosji oraz wartość rosyjskiego eksportu do Polski (w mln USD) ...	45
<i>Table. 11 Value of Polish imports from Russia and value of Russian exports to Poland (in mln USD)</i>	<i>45</i>
Tabl. 12 Wartość polskiego importu z Chin oraz wartość chińskiego eksportu do Polski (w mln USD)	46
<i>Table. 12 Value of Polish imports from China and value of Chinese exports to Poland (in mln USD).....</i>	<i>46</i>

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Udział obrotów handlu zagranicznego z Unią Europejską (UE) w obrotach ogółem	30
<i>Chart. 1 Share of foreign trade turnover with the European Union (EU) in total foreign trade turnover</i>	<i>30</i>
Wykres 2. Udział wybranych krajów w polskim imporcie ogółem w podziale na rodzaj importu	30
<i>Chart. 2 Share of selected countries in total Polish imports by type of imports</i>	<i>30</i>
Wykres 3. Dwustronne rozbieżności (w %) w handlu towarami między Polską i UE	33
<i>Chart. 3 Bilateral trade discrepancies (in %) in trade between Poland and the EU.....</i>	<i>33</i>
Wykres 4. Dwustronne rozbieżności (w %) między Polską, a wybranymi krajami UE dla 2015 r.	33
<i>Chart. 4 Bilateral trade disparities (in %) for Poland and selected the EU countries in 2015.....</i>	<i>33</i>
Wykres 5. Dwustronne rozbieżności (w %) między Polską, a wybranymi krajami UE dla 2015 r.	34
<i>Chart. 5 Bilateral trade disparities (in %) for Poland and selected the EU countries in 2015.....</i>	<i>34</i>
Wykres 6. Wartość polskiego importu z Niemiec oraz wartość niemieckiego eksportu do Polski (w mln EUR)	38
<i>Chart. 6 Value of Polish imports from Germany and value of German exports to Poland (in mln EUR)</i>	<i>38</i>
Wykres 7. Wartość polskiego eksportu do Niemiec oraz wartość niemieckiego importu z Polski (w mln EUR)	38
<i>Chart. 7 Value of Polish exports to Germany and value of German imports from Poland (in mln EUR)</i>	<i>38</i>
Wykres 8. Wartość polskiego importu z Czech oraz wartość czeskiego eksportu do Polski (w mln EUR)	41
<i>Chart. 8 Value of Polish imports from Czech Republic and value of Czech exports to Poland (in mln EUR)</i>	<i>41</i>
Wykres 9. Wartość polskiego eksportu do Czech oraz wartość czeskiego importu z Polski (w mln EUR)	41
<i>Chart. 9 Value of Polish exports to Czech Republic and value of Czech imports from Poland (in mln EUR)</i>	<i>41</i>
Wykres 10. Wartość polskiego importu z Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego eksportu do Polski (w mln EUR)	43
<i>Chart. 10 Value of Polish imports from United Kingdom and value of British exports to Poland (in mln EUR) .</i>	<i>43</i>
Wykres 11. Wartość polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego importu z Polski (w mln EUR)	44
<i>Chart. 11 Value of Polish exports to United Kingdom and value of British imports from Poland (in mln EUR)</i>	<i>44</i>
Wykres 12. Wartość polskiego importu z Rosji oraz wartość rosyjskiego eksportu do Polski (w mln USD)	45
<i>Chart. 12 Value of Polish imports from Russia and value of Russian exports to Poland (in mln USD)</i>	<i>45</i>

Spis wykresów (dok.)

Charts (cont.)

Wykres 13. Wartość polskiego importu z Chin oraz wartość chińskiego eksportu do Polski (w mln USD)	47
<i>Chart. 13 Value of Polish imports from China and value of Chinese exports to Poland (in mln USD)</i>	<i>47</i>
Wykres 14. Asymetria między danymi z bilansu płatniczego i statystyki handlu zagranicznego w latach 2011-2015 (w mln USD).....	55
<i>Chart. 14 Asymmetry between the balance of payments data and foreign trade statistics data in 2011-2015 (in mln USD)</i>	<i>55</i>
Wykres 15. Asymetria między danymi z bilansu płatniczego i statystyki handlu zagranicznego w latach 2011-2015 (w mln USD).....	56
<i>Chart. 15 Asymmetry between the balance of payments data and foreign trade statistics data in 2011-2015 (in mln USD)</i>	<i>56</i>
Wykres 16. Asymetria między danymi z bilansu płatniczego i statystyki handlu zagranicznego w latach 2011-2015 (w mln USD).....	56
<i>Chart. 16 Asymmetry between the balance of payments data and foreign trade statistics data in 2011-2015 (in mln USD)</i>	<i>56</i>

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
CN	Nomenklatura Scalona CN <i>Combined Nomenclature CN</i>
CSU	Czeski Urząd Statystyczny <i>Czech Statistical Office</i>
Destatis	Federalny Urząd Statystyczny Niemiec <i>Federal Statistical Office of Germany</i>
DBW	Dziedzinowa Baza Wiedzy <i>Knowledge Databases</i>
EORI	Wspólnotowy System Rejestracji i Identyfikacji Podmiotów Gospodarczych <i>Economic Operators' Registration and Identification</i>
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych <i>United Nations</i>
UCC	Unijny Kodeks Celny <i>Union Customs Code</i>
UE	Unia Europejska <i>European Union</i>
VAT	Podatek od towarów i usług <i>Value Added Tax</i>
VIES	System wymiany informacji o VAT <i>VAT Information Exchange System</i>

Wstęp

Introduction

W statystyce handlu międzynarodowego porównywalność danych z różnych państw stanowi bardziej znaczący wymiar jakości niż w innych dziedzinach statystycznych.

Porównywalność jest kryterium jakości opisanym w art. 12 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej. W przepisach prawnych dotyczących różnych dziedzin statystycznych, jak w rozporządzeniach podstawowych INTRASTAT¹ i EXTRASTAT² problem jakości danych jest przedstawiony jako jeden z kluczowych.

Porównywalność dotyczy pomiaru skutków wywołanych przez różnice w stosowanych koncepcjach statystycznych, narzędziach i procedurach pomiaru, ponieważ porównywane są dane statystyczne z różnych obszarów geograficznych, dziedzin sektorowych lub z różnych okresów referencyjnych.

Zagadnieniem porównywalności danych zajmuje się także Departament Statystyki ONZ, gdzie w Definicjach i Koncepcjach ONZ (2010), zawarto następującą definicję: *Porównywalność danych między państwami jest ważnym zagadnieniem. Brak porównywalności wynika między innymi z różnic w zawartości, różnego traktowania niektórych towarów (np. towarów wojskowych, sklepów na statkach, danych poufnych), wzrostu wartości w państwach pośrednich, różnic w klasyfikowaniu towarów, opóźnień czasowych przy składaniu deklaracji, różnic w wartościowaniu – włączając w to różnice CIF/FOB, przeliczeń walutowych, metod nadawania atrybutu państwa partnerskiego oraz handlu za pośrednictwem państwa trzeciego. Ten brak porównywalności może być znacząco ograniczony przez przyjęcie koncepcji i definicji zalecanych w niniejszej publikacji ONZ. Niemniej jednak, ze względu na różnice wynikające z zalecanych metod wartościowania i przypisywania kraju partnerskiego w eksporcie i imporcie, a także ze względu na różnice w źródłach danych, błędy sprawozdawcze, błędy podczas zbierania danych lub ich przetwarzania i przesyłania wyników, wykorzystywanie sfałszowanych dokumentów lub niezdolności przedsiębiorstw do dostarczania dokładnych informacji, pewna ilość nieporównywalnych informacji będzie istniała. Zatem zachęca się państwa do okresowego prowadzenia dwustronnych i wielostronnych badań porównawczych lub wymiany danych, aby ich statystyki były dokładniejsze i bardziej przydatne zarówno do celów krajowych, jak i do porównań międzynarodowych.*³

Prowadzenie badań porównywalności danych o wymianie towarowej z zagranicą jest obowiązkiem statystyki publicznej zapisanym w odrębnym badaniu statystycznym. Objęte nim są zarówno kraje Unii Europejskiej, jak i kraje spoza niej.

Porównywanie danych z państwami Unii Europejskiej nosi nazwę **statystyki asymetrii**, natomiast z krajami „trzecimi” tzn. spoza UE jest to **statystyka lustrzana**.

1 Rozporządzenie (WE) nr 638/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie danych statystycznych Wspólnoty odnoszących się do handlu towarami między Państwami Członkowskimi oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3330/91

2 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 471/2009 z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie statystyk Wspólnoty dotyczących handlu zagranicznego z państwami trzecimi, uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1172/95

3 Koncepcje i Definicje ONZ, 2010, Art. 9.18

Statystyka lustrzana i statystyka asymetrii

Mirror statistics and asymmetry statistics

Podstawą metodologiczną badań statystyki wymiany towarowej z zagranicą są wytyczne Departamentu Statystyki ONZ. Opisane zostały w publikacji *Koncepcje i Definicje* (2010). Zgodnie z ogólnymi zasadami zaleca się, aby statystyka handlu zagranicznego rejestrowała wszystkie towary, które zwiększają lub zmniejszają materialne zasoby kraju poprzez uwzględnienie wprowadzenia (importu) lub wywrotwienia (eksportu) towaru z jego terytorium ekonomicznego⁴ bez względu na formę płatności.

Od 1 maja 2004 r., tzn. od dnia akcesji Polski do Unii Europejskiej w statystyce międzynarodowej wymiany towarowej z zagranicą funkcjonują dwa uzupełniające się systemy:

EXTRASTAT, tj. wymiany towarowej z "krajami trzecimi", czyli niebędącymi członkami Unii Europejskiej;

INTRASTAT, tj. wymiany towarowej z państwami będącymi członkowskimi Unii Europejskiej.

Systemy EXTRASTAT i INTRASTAT działają równolegle i dane otrzymane z połączenia tych systemów tworzą wspólny, jednolity zbiór dotyczący międzynarodowego handlu towarami.

Podstawowymi źródłami danych są:

- zgłoszenia celne dla systemu EXTRASTAT;
- deklaracja INTRASTAT – WYWÓZ i deklaracja INTRASTAT – PRZYWÓZ dla systemu INTRASTAT.

W systemie EXTRASTAT, rejestrowane są towary, które przekraczają granicę celną kraju i spełniają wytyczne zaliczania do eksportu lub importu zgodne z formułą handlu specjalnego⁵. Dane o obrotach towarowych z krajami trzecimi zaliczane są do zbioru statystycznego na podstawie daty dokonanej odprawy celnej.

Podstawowym założeniem systemu INTRASTAT jest pozyskiwanie informacji na temat obrotów handlowych w ramach Jednolitego Rynku Europejskiego pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi bezpośrednio od dostawców i odbiorców towarów zaangażowanych w wewnątrzspółnotowy obrót towarowy.

Dane z obydwu systemów INTRASTAT i EXTRASTAT po połączeniu tworzą jednolity zbiór statystyczny dotyczący polskiej wymiany towarowej z zagranicą. Jedynie dane z tego zbioru są podstawą do udostępniania i wszelkich analiz statystycznych.

Wartość importu została wykazana na warunkach CIF port polski lub franco granica polska, tzn. łącznie z kosztami transportu i ubezpieczenia do granicy polskiej. Wartość eksportu została podana na bazie FOB, tj. na warunkach franco granica lub FOB port kraju dostawcy.

4 Terytorium ekonomiczne stanowi geograficzne terytorium administrowane przez rząd, w ramach którego swobodnie przemieszczają się osoby, towary i kapitał

5 System handlu specjalnego jest stosowany wówczas, gdy terytorium statystyczne obejmuje tylko określoną część terytorium ekonomicznego.

Podane warunki prezentacji wartości statystycznej odnoszą się do zasad kodowania warunków dostaw, na jakich została zawarta umowa handlowa w oparciu o INCOTERMS 2010⁶.

Dane w podziale na kraje partnerskie prezentowane są dla eksportu wg kraju przeznaczenia⁷, dla importu wg kraju pochodzenia⁸ oraz kraju wysyłki⁹.

Jeżeli prowadzone są badania porównawcze pomiędzy statystykami krajów partnerskich należy porównywać dane o eksporcie i imporcie **wg kraju wysyłki**. Jest to bardzo istotny element badań porównawczych. Należy pamiętać, że bardzo duża ilość towarów pochodzących z Dalekiego Wschodu (Chiny, Korea itp.) jest dopuszczana do wolnego obrotu na terenie Unii Europejskiej w portach np. niemieckich lub holenderskich i stamtąd jest wysyłana do innych państw członkowskich. Towary te zaliczane są do eksportu niemieckiego bądź holenderskiego. Jest to typowy przykład „efektu rotterdamskiego”¹⁰.

Przyczyny różnic w statystykach pomiędzy państwami *Causes of differences in statistics between countries*

Quasi tranzyt¹¹ powiązany z importem pośrednim *Quasi-transit linked to indirect imports*

Quasi tranzyt powiązany z importem pośrednim odnosi się do sytuacji, gdy towary z państwa nieczłonkowskiego są dopuszczone do obrotu z tytułu importu w państwie członkowskim A, zanim zostaną ponownie wywiezione do innego państwa członkowskiego B. Państwo członkowskie B jest „faktycznym” importerem i w większości przypadków zgłaszane jest jako państwo ostatecznego przeznaczenia przez państwo nieczłonkowskie. Wtedy informacja jest podawana w zgłoszeniach celnych lub może być bezpośrednio wyprowadzona z innych danych celnych. Państwo członkowskie A powinno także wykazać w przekazywanych do Eurostatu danych o swoim handlu extra-UE państwo członkowskie B, jako państwo przeznaczenia.

Jeśli wszystkie przepływy są prawidłowo zarejestrowane przez państwo członkowskie A i państwo członkowskie B, zwykle nie powinno to mieć wpływu na statystykę handlu. Może się jednak zdarzyć, że brakuje jednego przepływu, co spowoduje asymetrię w danych.

6 Międzynarodowe Reguły Handlu – zbiór międzynarodowych reguł, określających warunki sprzedaży, których stosowanie jest szeroko przyjęte na całym świecie (International Commercial Terms).

7 Kraj przeznaczenia - za kraj przeznaczenia przyjmuje się kraj konsumpcji, tj. kraj, w którym towar zostanie ostatecznie zużyty lub poddany obróbce lub przetworzeniu

8 Kraj pochodzenia to kraj, w którym towar został wytworzony, obrobiony lub przerobiony i w tym stanie nadszedł do polskiego obszaru celnego

9 Kraju wysyłki to kraj, z którego terytorium zostały wprowadzone towary na obszar Polski bez względu na ich pochodzenie

10 „Efekt rotterdamski” jest to sytuacja, w której transakcja handlu zagranicznego zgłaszana jest do statystyk UE najpierw jako import z państwa trzeciego do państwa członkowskiego UE, do którego towar przewieziono przez granicę UE i w którym dopuszczono go do swobodnego obrotu.

11 Handel quasi-tranzytowy występuje wtedy, gdy towary są wwożone/ opuszczają obszar gospodarczy i dla celów celnych są wykazywane jako import/ eksport bez nabycia prawa własności do towarów w tranzytowym obszarze gospodarczym. Handel quasi-tranzytowy dotyczy zatem importu lub przywozu do państwa członkowskiego towarów które są wysyłane lub eksportowane, bez przeniesienia prawa własności na osobę mającą miejsce zamieszkania w tym państwie członkowskim. W przeciwieństwie do normalnego tranzytu, handel quasi-tranzytowy musi być wykazywany zgodnie z podstawowymi zasadami unijnymi.

Możliwe rozwiązania

W odniesieniu do państwa członkowskiego A przywozu i wywozu: ważne jest aby to państwo nie utraciło zarejestrowanej deklaracji wywozowej. Gdy towar jest importowany w celu wywozu do innego państwa członkowskiego w którym będzie opłacony VAT, powinny być zastosowane procedury celne 42 i 63. Statystycy zawsze mogą sprawdzić krzyżowo, czy w ślad za tymi wszystkimi rodzajami zgłoszeń celnych następowały wywozowe deklaracje INTRASTAT. W przypadku braku deklaracji INTRASTAT, odpowiedni zapis w wywozach INTRASTAT mógłby być utworzony w oparciu o zgłoszenie celne, ponieważ wszystkie potrzebne informacje statystyczne są dostępne. Ponadto, te towary powinny być zgłoszone na deklaracji VIES dla celów podatkowych, a tym samym powinno być zapewnione dodatkowe źródło danych dla kontroli krzyżowej.

W odniesieniu do państwa członkowskiego B, do którego towar ostatecznie jest przywieziony: tradycyjnym sposobem zapewnienia aby w państwie członkowskim B przywóz tych towarów został zgłoszony do INTRASTAT jest porównanie danych INTRASTAT z danymi VAT. Zastosowanie krajowych danych VIES może stanowić alternatywę, dotyczy to również tych państw członkowskich które rejestrują oba przepływy: dostawy i nabycia. Zastosowanie do porównań danych VIES partnerskich państw członkowskich mogłoby też być wzięte pod uwagę.

Pełne wdrożenie unijnego kodeksu celnego UE (UCC): gdy wymiana informacji między organami celnymi państw członkowskich jest ustanowiona i wszystkie elementy danych statystycznych są zbierane, wpływ quasi tranzytu powinien być znacząco zmniejszony, ponieważ import z państw nienależących do UE powinien być wtedy zgłaszany przez państwo członkowskie przeznaczenia, czyli państwo członkowskie B zamiast państwa członkowskiego, w którym towary zostały oclone, tj. państwo członkowskie A.

Quasi tranzyt powiązany z eksportem pośrednim *Quasi-transit linked to indirect exports*

Quasi tranzyt powiązany z eksportem pośrednim odnosi się do sytuacji, gdy towary z przeznaczeniem do państwa nieczłonkowskiego X podlegają procedurze wywozu z tytułu eksportu w państwie członkowskim A, po dokonaniu wysyłki z innego państwa członkowskiego B. Państwo członkowskie B jest „faktycznym” eksporterem i jest zgłaszane jako państwo pochodzenia przez państwo nieczłonkowskie X. Gdy informacja jest dostępna ze zgłoszeń celnych lub może być bezpośrednio wyprowadzona z innych danych, państwo członkowskie A powinno zgłosić państwo członkowskie B jako państwo członkowskie rzeczywistego wywozu w swoich danych.

Kodeks celny nie zabrania zgłaszania eksportu w dowolnym państwie członkowskim, co pozwala eksporterom na swobodne przemieszczanie towarów na terenie UE bez nadzoru celnego. Ponieważ nie ma transakcji handlowej między państwami członkowskimi B i A, przepływ towarów nie jest traktowany jako wewnątrzspółnotowa dostawa i dlatego nie jest zarejestrowana dla celów podatkowych ani na deklaracji VAT, ani VIES. W przeciwieństwie do quasi tranzytu powiązanego z importem pośrednim, towary te w większości przypadków nie są zgłaszane ani jako wywozy INTRASTAT w państwie członkowskim B, ani jako przywozy INTRASTAT w państwie członkowskim A, ponieważ przedsiębiorstwa nie wiedzą, że mają taki obowiązek.

Możliwe rozwiązania

Państwo członkowskie A rozpoznaje takie dane na podstawie numeru EORI, jeśli ta informacja jest dostępna. Po wskazaniu państwa członkowskiego rzeczywistego wywozu opracowuje szacunki danych brakujących w INTRASTAT na podstawie informacji znajdujących się na zgłoszeniu celnym i powiadamia o tym państwo członkowskie rzeczywistego wywozu, tj. państwo członkowskie B. Państwo członkowskie B odpowiednio dostosowuje swoje dane (szacuje brakujące dane w wywozach INTRASTAT).

Pełne wdrożenie unijnego kodeksu celnego UE, gdy wymiana informacji między organami celnymi państw członkowskich będzie w pełni ustanowiona i wszystkie elementy danych statystycznych będą zbierane, wpływ quasi tranzytu powinien być znacząco zmniejszony, ponieważ eksport do państw nienależących do UE powinien być wtedy zgłaszany przez państwo członkowskie rzeczywistego wywozu, czyli państwo członkowskie B, zamiast państwa członkowskiego, w którym towary zostały objęte procedurami celnymi, tj. państwo członkowskie A.

Handel trójstronny

Triangular trade

Handel trójstronny dotyczy trzech państw członkowskich. Występuje wtedy, gdy przedsiębiorstwo w państwie członkowskim B kupuje towary od przedsiębiorstwa w państwie członkowskim A i sprzedaje te towary przedsiębiorstwu w państwie członkowskim C, chociaż towary fizycznie przemieszczają się tylko raz – z A do C.

Zgodnie z wymogami prawnymi deklaracje INTRASTAT dla wywozów powinny być składane w państwie członkowskim A, wskazując jako partnera państwo członkowskie C (zapis fizycznego przepływu towarów). Jednak w praktyce często się zdarza, że państwo członkowskie A rejestruje jako państwo partnerskie państwo członkowskie B, ponieważ umowa sprzedaży zawarta jest z państwem członkowskim B. Analogiczna sytuacja może się zdarzyć po stronie przywozów. Państwo członkowskie C powinno zarejestrować przywóz z państwa członkowskiego A, lecz błędnie zgłasza handel z państwem członkowskim B.

Możliwe rozwiązania

Zastosowanie danych VIES dla dodatkowej kontroli jakości w zakresie prawidłowego zgłaszania państwa partnerskiego. Jednak, ponieważ takie błędy są bardzo trudne do wykrycia za pomocą standardowej procedury kontroli. Konieczne jest zapewnienie klarownych wyjaśnień i wytycznych dla podmiotów dostarczających informacje statystyczne. Zamieszczenie konkretnych przykładów odnoszących się do handlu trójstronnego w podręczniku dla podmiotów byłoby również bardzo użyteczne.

Ponadto konieczne jest zwrócenie uwagi na różnice metodologiczne dotyczące alokacji partnera w deklaracjach INTRASTAT i VIES: INTRASTAT podąża za fizycznym przepływem towaru, natomiast VIES rejestruje przepływy finansowe. Różnice te nie są dobrze rozpoznawane przez podmioty.

Naprawy w odróżnieniu od uszlachetnienia

Repairs as opposed to processing

Rozróżnienie transakcji uszlachetnienia od naprawy często przysparza trudności dostawcom informacji statystycznych. Rozbieżności w statystykach lustrzanych powiększają się wtedy, gdy wysyłający w państwie członkowskim A określa transakcję jako naprawę, natomiast odbiorca towarów w państwie członkowskim B zgłasza te towary jako przywóz w celu uszlachetnienia. Towary przybywające w celu naprawy **powinny być wyłączone** z zakresu statystyki handlu towarami, a towary w celu uszlachetnienia **powinny być włączone**.

Należy wyłączyć ze statystyki handlu towarami: towary wysłane do i powracające po naprawie oraz towarzyszące im części zamienne wykorzystywane podczas naprawy, tj. towary zintegrowane z naprawianym towarem, które są użyte podczas naprawy (np. nowy silnik w samochodzie) w państwie członkowskim, w którym wykonywana jest naprawa.

Naprawa zakłada przywrócenie towarom pierwotnej funkcji lub pierwotnego stanu. Celem tej operacji jest po prostu utrzymanie towaru w stanie pozwalającym na wykonywanie pracy; może to oznaczać przebudowę, wymianę lub udoskonalenie, ale w żaden sposób nie zmienia charakteru towarów. Państwa członkowskie mogą rejestrować ten handel dla celów krajowych jako rodzaj transakcji 6 (Szczególne transakcje kodowane dla potrzeb krajowych), ale powinien on być wyłączony ze statystyki handlu towarami.

Należy włączyć do statystyki handlu towarami: towary będące przedmiotem uszlachetnienia, zarejestrowane pod kodem rodzaju transakcji 4 (Dostawy towarów w celu uszlachetnienia w ramach umowy) lub pod kodem rodzaju transakcji 5 (Dostawy towarów po uszlachetnieniu w ramach umowy). Uszlachetnianie definiuje się jako operacje obejmujące przekształcenie, zbudowanie, montaż, udoskonalenie, modyfikację, wymianę, których celem jest wyprodukowanie nowego lub znacznie ulepszanego produktu. Nie musi to oznaczać zmiany w klasyfikacji towaru. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozróżnienie naprawy od operacji przetwarzania w odniesieniu do samolotów i statków. Towary, które przemieszczane są w celu wykorzystania jako części zamienne też powinny być włączone do statystyki handlu.

Możliwe rozwiązania

Rodzaj transakcji powinien być stosowany w celu rozpoznania możliwych pomyłek między naprawą, a uszlachetnieniem. Wytyczne dotyczące prawidłowego stosowania rodzaju transakcji powinny być dostarczone do podmiotów.

Wycena handlu obejmującego uszlachetnienie

Valuation of the trade involving processing

Działania dotyczące uszlachetnienia muszą być włączone do statystyki handlu towarami. Wartość towarów ogółem w stanie nieprzetworzonym musi być zgłoszona w transakcji dotyczącej towarów wysłanych w celu uszlachetnienia. Może się opierać na szacowaniach w przypadkach, gdy wartość nie jest wykazana na fakturze. W transakcji następującej po uszlachetnieniu, musi być zgłoszona wartość ogółem towarów przetworzonych. Powinna to być wartość pierwotnie zgłoszona w odniesieniu do towarów nieprzetworzonych, powiększona o koszty uszlachetnienia.

Wycena towarów może stanowić problem zarówno w odniesieniu do towarów w stanie nieprzetworzonym (towary w celu uszlachetnienia), jak i w stanie przetworzonym (towary po uszlachetnieniu). Zdarza się, że przedsiębiorstwa zgłaszają wartość dodaną zamiast wartości ogółem co nie jest zgodne z metodologią

statystyki handlu towarami. Ponadto czasami transakcje dotyczące uszlachetnienia nie są traktowane przez przedsiębiorstwa jako dostawy wewnątrzspółnotowe, i nie są zgłaszane na deklaracjach VAT i VIES. W rezultacie towary z przeznaczeniem do uszlachetnienia mogą w istotny sposób wpływać na powstawanie asymetrii i rozbieżności w statystykach lustrzanych.

Możliwe rozwiązania

Szczegółowa informacja dla podmiotów o ich obowiązkach sprawozdawczych jeśli są one zaangażowane w działalność związaną z uszlachetnieniem.

Oznaczenie przedsiębiorstw zaangażowanych w handlowe operacje uszlachetnienia w rejestrze INTRASTAT w celu dokładniejszej kontroli.

Wykonywanie analizy porównawczej cen dla przychodzących i wychodzących towarów podlegających uszlachetnieniu.

Towary z zawartą w wartości ceną usługi

Goods included in the price value of the service

Niektóre towary obejmują równocześnie sprzedaż towarów i usług (np. materiały budowlane i usługi budowlane, dostawy towarów i usług w celu montażu lub prac instalacyjnych, itp.) w ramach umowy ogólnej, w której nie jest wymagane oddzielne zafakturowanie towarów oraz usług, na które zawarta jest umowa. Innymi słowy, umowa będzie obejmowała łączny przepływ towarów i usług. Wartość, która ma zostać zgłoszona do statystyki handlu towarami powinna obejmować tylko wartość towarów, co oznacza że może być konieczne oszacowanie w celu wydzielenia z łącznej wartości umowy odrębnych wartości dla towarów i usług.

Możliwe rozwiązania

Szczegółowa informacja dla podmiotów o ich obowiązkach sprawozdawczych, gdy są one zaangażowane w transakcje obejmujące towary i usługi w ramach umowy ogólnej. Podmioty powinny być poinstruowane i nadzorowane.

Nieprawidłowa metoda szacowania lub deklarowania

Incorrect estimation or declaration method

a) Gaz ziemny i energia elektryczna

Sprzedaż i kupno **energii elektrycznej i gazu ziemnego** w handlu wewnątrzunijnym należy włączyć do statystyki handlu towarami wg takich samych zasad jak inne towary: fizyczny przepływ towarów przez granice krajów, wyłączenie prostego tranzytu i określenie państwa partnerskiego (kraj wysyłki w przywozach i kraj ostatecznego przeznaczenia w wywozach). Niemniej jednak, szczególne przepisy VAT wdrożone w 2005 r. w praktyce utrudniają podążanie za fizycznym przepływem towarów i chociaż inne źródła danych mogą być wykorzystywane (w szczególności informacje od operatorów sieci), prawidłowe zidentyfikowanie państwa partnerskiego lub wyłączenie prostego tranzytu jest trudne do uzyskania.

Możliwe rozwiązania

Państwa zachęca się do ustanowienia właściwych procedur w celu pozyskiwania możliwie najbardziej dokładnej rejestracji handlu tymi towarami.

W celu poprawy międzynarodowej porównywalności ważne jest aby partnerzy handlowi, uczestniczący w takich transakcjach, rejestrowali przepływy stosując takie same metody.

b) Statki morskie i statki powietrzne

Jednym z najtrudniejszych zadań dla statystyków jest prawidłowa rejestracja handlu dotyczącego statków morskich i statków powietrznych, określanego jako specyficzne przepływy. Ze względu na złożoność uzgodnień handlowych obecne przepisy prawne dotyczące rejestrowania handlu statkami morskimi/statkami powietrznymi nie są wystarczająco konkretne, aby zapewnić zharmonizowane zapisy statystyczne we wszystkich państwach członkowskich. Stąd, handel ten powoduje znaczne rozbieżności lustrzane wynikające z szeregu przyczyn: statek jest przypisany do niewłaściwego państwa partnerskiego, nabycie statku może w ogóle nie być zarejestrowane z powodu błędnego określenia właściciela gospodarczego lub z innych przyczyn, wartość statku może być trudna do ustalenia, więc jest rejestrowana w statystyce po zastosowaniu różnych metod szacowania.

Możliwe rozwiązania

Obserwacja i wdrażanie najnowszych zaleceń dotyczących rejestrowania statków morskich i statków powietrznych. Zapewnienie zharmonizowanego podejścia w metodologii.

Wykorzystywanie alternatywnych źródeł danych w celu sporządzenia wykazu podmiotów handlujących statkami dla dokładniejszego monitorowania:

- krajowych rejestrów statków morskich/statków powietrznych,
- międzynarodowych organów klasyfikacji statków,
- zgłoszeń celnych, itp.

Kontaktowanie się z administracjami odpowiedzialnymi za rejestry, analiza dostępnych w nich informacji i omawianie zapisów statystycznych.

Współpraca i wymiana danych z innymi państwami członkowskimi podczas określania właściciela gospodarczego i usuwanie nietypowych transakcji.

W przyszłości możliwym rozwiązaniem w celu wyeliminowania takich rozbieżności byłoby ustanowienie europejskiego rejestru statków morskich i statków powietrznych.

c) Produkty morskie

Produkty morskie wyladowywane ze statków jednego państwa w krajowych portach innego państwa lub nabywane przez statki jednego państwa na morzu głębokim ze statków innego państwa powinny być zgłaszane tam, gdzie mają znaczenie ze względów gospodarczych lub środowiskowych. Uważa się, że zbieranie danych zgodnie z tą kategorią towarową może być dużym wyzwaniem i powodować rozbieżności. Państwa powinny opracowywać w miarę upływu czasu procedury zbierania i/lub szacowania danych z punktu widzenia istotnych potrzeb politycznych odnoszących się do tych danych, w tym ocenianie i monitorowanie wpływu tego handlu i związanych z nim działań na środowisko. Produkty morskie powinny być przypisane do państwa rejestracji statku (bandery statku połowowego).

Możliwe rozwiązania

Opracowywanie wytycznych.

Harmonizacja metod szacowania.

Ustanowienie odpowiedniego systemu zbierania, łączącego różne źródła danych (system INTRASTAT, zgłoszenia celne i statystyka rybołówstwa) w sposób kompleksowy, aby uniknąć podwójnego liczenia przepływów handlowych i utraty tych przepływów.

Błędna klasyfikacja towarów

Product misclassification

Towary są często **błędnie klasyfikowane** przez podmioty. Można wyróżnić błędną klasyfikację towarów obejmującą podobne do siebie szczegółowe kody Nomenklatury Scalonej CN na poziomie 8 znaków i kody „pozostałe”. Skutki tych błędów są bardzo trudne do zmierzenia, jednak uważa się, że są główną przyczyną rozbieżności w statystykach szczegółowych. Działy CN 84 (Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części) i CN 85 (Maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz ich części i akcesoria) są szczególnie wrażliwe na ten rodzaj błędu.

Możliwe rozwiązania

Dalsze opracowywanie narzędzi do poprawy klasyfikacji towarów, np. w oparciu o narzędzia z przeglądarki internetowej dla kodów CN lub klasyfikacyjnych baz danych.

Wdrażanie narzędzi do automatycznego wykrywania w celu identyfikacji możliwych błędów.

Posiadanie wytycznych dotyczących dobrych praktyk (np. kontaktowanie się z przedsiębiorstwem partnerskim).

W niektórych przypadkach uzgodnienie jest trudne do osiągnięcia, ponieważ partnerzy z obu stron potwierdzają prawidłowość kodu towaru. Sugeruje się odniesienie do procedury, która jest zastosowana w obu państwach członkowskich współpracujących w badaniu rozbieżności, celem jest osiągnięcie porozumienia w sprawie wspólnego kodu.

Uproszczone zgłaszanie towaru

Simplified product reporting

Prawodawstwo UE zezwala na **uproszczone kodowanie towarów** w przypadku niektórych szczególnych transakcji. Istnieje kilka obszarów, w których uproszczenia zezwalają podmiotom pogrupować różne towary w ramach jednego lub większej liczby kodów towarowych. Obejmują one:

Części do pojazdów i statków powietrznych (państwa członkowskie mogą stosować uproszczone przepisy, ale nie jest wymagana harmonizacja tych przepisów). Deklarowanie w odniesieniu do pojazdów i statków powietrznych części i akcesoriów na ogół wymaga zaklasyfikowania szerokiej gamy towarów do różnych działów Nomenklatury Scalonej. Procedura uproszczona pozwala na zastosowanie kodów specjalnych CN 9990 87 zz dla samochodów i 9990 88 zz dla statków powietrznych.

Dostawy do instalacji morskich (mogą być zastosowane kody specjalne CN 9931 24 00, 9931 27 00 lub 9931 99 00). Towary przeznaczone dla operatorów instalacji morskich znajdujących się na wodach międzynarodowych (tzn. poza terytorium statystycznym danego kraju) mogą być grupowane pod wyżej wymienionymi kodami specjalnymi. Zasadniczym problemem podczas zbierania danych statystycznych jest zdecydowanie o państwie sprawozdającym/ partnerskim jeśli instalacje znajdują się na wodach międzynarodowych, nienależących do terytorium statystycznego danego państwa członkowskiego.

Towary do użytku wojskowego. Towary objęte tajemnicą wojskową mogą być zgłaszane przy zastosowaniu kodów CN 9999 xx 99 (gdzie xx to kod działu CN) lub 9999 xx xx (gdzie xxxx to kod pozycji towarowej CN – 4 znaki). Państwo członkowskie może stosować tę zasadę, podczas gdy państwo partnerskie może jej nie stosować.

Zakłady przemysłowe. Zakład przemysłowy oznacza kombinację maszyn, aparatury, przyrządów, wyposażenia, narzędzi i materiałów, które są przeznaczone do wspólnego działania jako jednostka o dużej skali, przeznaczona do produkcji towarów lub świadczenia usług. Państwa członkowskie mogą stosować specjalne uproszczone przepisy w przywozach i wywozach zakładów przemysłowych. Przedsiębiorstwa handlujące towarami zakwalifikowanymi bezpośrednio do budowy kompletnych zakładów przemysłowych mogą zwrócić się do administracji krajowych o uproszczoną procedurę deklarowania statystycznego, która umożliwi zaliczenie pojedynczych towarów należących do tego samego działu CN do skonsolidowanych części składowych. Części składowe zakładu przemysłowego mogą być zgłaszane pod kodem CN 9880 xy 00, gdzie xy to dział CN, do którego te części należą.

Zwroty towarów. Transakcje dotyczące zwrotów towarów nie są deklarowane w VAT. Wartość statystyczna związana ze zwrotem towarów powinna stanowić kwotę która byłaby zafakturowana w przypadku sprzedaży lub kupna. Gdy towary zwracane są uszkodzone lub wadliwe, deklarowana wartość powinna być wartością pierwotnej sprzedaży lub zakupu towarów. Podmiot, który otrzymuje towar zwrócony musi zgłaszać zwrot towaru jako przywóz. Jeśli podmiot wysła dostawę rekompensacyjną, to musi zgłaszać wywóz.

Małe pojedyncze transakcje. Metodologia związana z realizacją małych pojedynczych transakcji może różnić się w poszczególnych państwach członkowskich. Transakcje o pojedynczych wartościach nie przekraczających równowartości 200 euro mogą być grupowane razem i zgłaszane pod kodem towaru CN 9950 00 00 (kod stosowany wyłącznie w handlu towarami między państwami członkowskimi). Niektóre państwa członkowskie stosują własne procedury uproszczone, zatem tworzy to możliwość rozbieżności w danych.

Możliwe rozwiązania

Rozbieżności wynikające z uproszczonej sprawozdawczości nie mogą być łatwo rozstrzygnięte, wyjątkiem jest udowodnienie, że kod CN szczególnie nie został prawidłowo zastosowany. Muszą być jednak realizowane następujące zalecenia:

Zharmonizowanie stosowania reguł upraszczających, tj. ograniczenie możliwości uproszczeń (metoda ukierunkowana na dokładność) LUB nakazanie uproszczeń wszystkim państwom członkowskim (metoda ukierunkowana na uproszczenia).

W odniesieniu do zakładów przemysłowych postanowienia dotyczące uproszczonego zgłaszania mogłyby być udzielane wszystkim stronom, zaangażowanym w transakcję danym zakładem przemysłowym, we wszystkich zaangażowanych państwach członkowskich.

Państwa członkowskie muszą przedsięwziąć wszelkie środki w celu zapewnienia, że uproszczenie nie jest nadużywane.

Uproszczone zgłaszanie państwa partnerskiego *Simplified partner reporting*

Prawodawstwo UE dopuszcza **uproszczone kodowanie partnera** w przypadku niektórych szczególnych transakcji:

- Kod QP „Pełne morze”;
- Kod QQ „Zapasy i zaopatrzenie - nieznane państwo armatora”;
- Kod QR „Zapasy i zaopatrzenie w ramach handlu wewnątrzspółnotowego” – może być zgłaszany w przypadku towarów dostarczanych na statki i statki powietrzne;
- Kod QS „Zapasy i zaopatrzenie w ramach handlu z państwami trzecimi” – może być zgłaszany w przypadku towarów dostarczanych na statki i statki powietrzne;
- Kod QU „Kraje i terytoria niewyszczególnione”;
- Kod QV „Kraje i terytoria niewyszczególnione w ramach handlu wewnątrzspółnotowego” – może być zgłaszany w przypadku towarów dostarczanych do instalacji morskich;
- Kod QW „Kraje i terytoria nieokreślone w ramach handlu z państwami trzecimi” – może być zgłaszany w przypadku towarów dostarczanych do instalacji morskich;
- Kod QX „Kraje i terytoria niewyszczególnione z przyczyn handlowych lub militarnych”;
- Kod QY „Tajne kraje i terytoria wewnątrzspółnotowe” – może być zgłaszany w przypadku towarów do użytku wojskowego;
- Kod QZ „Tajne kraje i terytoria w ramach handlu z państwami trzecimi” – może być zgłaszany w przypadku towarów do użytku wojskowego;

Możliwe rozwiązania

Rozbieżności wynikające z uproszczonej sprawozdawczości nie mogą być rozstrzygnięte, wyjątkiem jest udowodnienie, że kod szczególny nie został prawidłowo zastosowany LUB jeśli możliwość zgłaszania niewymienionego partnera handlowego jest zniesiona, co koresponduje z nową decyzją kompromisową między dokładnością danych a obciążeniami respondentów.

Handel poniżej progu podstawowego¹²*Trade below the exemption threshold*

System INTRASTAT został zaprojektowany w taki sposób, żeby małe przedsiębiorstwa zwolnione były z deklarowania statystycznego. Część danych niezberanych musi więc być oszacowana w celu osiągnięcia pełnego pokrycia.

Metody szacowania dotyczące **handlu poniżej progu podstawowego** mogą się różnić między państwami członkowskimi. Stąd też wartości oszacowanego handlu poniżej progu podstawowego mogą być inne w jednym i drugim państwie członkowskim. Ponadto przedsiębiorstwo w jednym państwie partnerskim może być zwolnione z deklarowania do statystyki (w takim przypadku w jednym państwie wartość będzie oszacowana), podczas gdy w drugim będzie zobowiązane do deklarowania swoich transakcji. Na poziomie szczegółowym (towar/kraj) mogą utrzymywać się rozbieżności, nawet jeśli oba państwa członkowskie stosują te same metody na tym samym poziomie Nomenklatury Scalonej CN, ponieważ rozdysponowanie handlu poniżej progu w podziale wg partnera i towaru będzie oparte na dwóch różnych populacjach podmiotów.

Możliwe rozwiązania

Nie jest możliwe całkowite wyeliminowanie różnic powodowanych przez próg zwolnienia, ponieważ struktura handlu w różnych państwach nie jest jednolita. Zharmonizowanie metod szacowania dla wszystkich państw członkowskich może zminimalizować asymetrię tylko do pewnego stopnia, ponieważ populacja podmiotów dotycząca handlu w podziale wg towaru i partnera różni się w jednym i drugim państwie. Niemniej jednak wykorzystanie danych VIES może zmniejszyć rozbieżności między danymi partnerskimi, gdyż deklaracje VIES zawierają dane wg partnera.

Wartość CIF/FOB*CIF/FOB valuation*

Przywozy wyrażane są wartością na bazie CIF a wywozy na bazie FOB. Powoduje to systematyczne asymetrie, ponieważ wartość przywozów powinna być wówczas wyższa niż wartość lustrzanych wywozów.

Możliwe rozwiązanie

Zmiana w metodologii ONZ opisanej w Koncepcjach i definicjach.

12 Próg podstawowy określa wartość obrotów, powyżej której podmioty (podatnicy) są zobowiązane do dostarczania informacji do systemu INTRASTAT. Próg ten jest wyrażony w wartościach rocznych i jest obliczony w taki sposób, żeby zapewnić, dostarczenie informacji obejmującej co najmniej 97% całkowitej wartości wymiany towarowej w wywozach i co najmniej 93% całkowitej wartości wymiany towarowej w przywozach, w ujęciu wartościowym, realizowanych przez podatników w danych państwach członkowskich.

Opóźnienia czasowe

Time lag

Opóźnienie w czasie może odnosić się do przeładunku towarów z wywożącego do przywożącego państwa partnerskiego i/lub do handlu specyficznego, takiego jak przesyłki wieloetapowe, tj. wywóz składników kompletnego towaru w stanie niezmontowanym lub rozmontowanym, realizowany w ciągu większej liczby niż jeden okres sprawozdawczy, z przyczyn handlowych lub związanych z transportem. Może to prowadzić do tego, że dwa przedsiębiorstwa rejestrują przepływ towarów w różnych okresach.

Możliwe rozwiązanie

W przypadku towarów zgłaszanych na deklaracji VAT w polach dotyczących wewnątrzwspólnotowych dostaw lub wewnątrzwspólnotowych nabyć zaleca się, żeby okres sprawozdawczy w przywozach i wywozach dotyczył tego samego miesiąca kalendarzowego, w którym transakcja jest zgłaszana do administracji podatkowej jako nabycie/dostawa. W przypadku towarów nie zgłaszanych na deklaracji VAT zaleca się, żeby okresem sprawozdawczym był miesiąc kalendarzowy, w którym odbył się wywóz i przywóz.

Różnice kursowe

Exchange rates

Wartość statystyczną na deklaracjach INTRASTAT oraz na zgłoszeniach celnych należy podawać w walucie narodowej. Przystępując do porównań należy przeliczyć tę wartość na walutę w jakiej będzie prowadzone badanie rozbieżności. W okresie dużych zmian kursów walutowych, powodować to może znaczne różnice w porównaniu z wartością wyjściową.

Możliwe rozwiązanie

Problem przestałby istnieć w przypadku wejścia Polski do strefy euro

Sposoby prowadzenia badań porównawczych

Methods of conducting comparative exercise

Etap przed wykonywaniem badania: wybór rozbieżności do zbadania

Step prior the exercise: selecting the asymmetry to be investigated

Uzgadnianie wartości handlu implikuje pracę na najbardziej szczegółowym poziomie nomenklatury towarowej i z konkretnym partnerem handlowym.

Sposoby określania „parametrów” dla badania porównawczego, tj. wybór partnera, poziom szczegółowości towarów i okres referencyjny mogą zostać ustalone w ramach Rundy Porównawczej Eurostatu (Reconciliation Round) lub też wynikać z analiz lustrzanych, które ujawnią znaczące różnice z konkretnym partnerem handlowym. Może się również zdarzyć, że dwa państwa zdecydują się na współpracę w ramach szerszych działań uzgadniających. W takim przypadku strony powinny uzgodnić okresy sprawozdawcze i kryteria wyboru rozbieżności do zbadania. Wybór elementu porównań może też zależeć od czynników innych niż statystyczne, jak dostępność danych lub zasobów.

W celu zmierzenia asymetrii stosuje się następujące wzory:

$$\text{Asymetria Bezwzględna} = \text{Wartość (R)} - \text{Wartość lustrzana (P)}$$

$$\text{Asymetria Względna} = \frac{\text{Wartość (R)} - \text{Wartość lustrzana (P)}}{(\text{Wartość (R)} + \text{Wartość lustrzana (P)})/2}$$

R - państwo raportujące

P - państwo partnerskie

W celu obliczenia asymetrii względnej mogą być zastosowane inne formuły. W mianowniku może być wstawiona jedynie wartość lustrzana (P). Niemniej jednak powyższy wzór jest zalecany, ponieważ nie faworyzuje jednej strony, bezwzględna wartość asymetrii względnej jest identyczna dla obu stron. Przykład wartości asymetrii względnej i bezwzględnej przedstawiono w tablicach 3 i 4.

Badanie rozbieżności prowadzone powinno być na bazie danych ostatecznych. Badanie porównawcze nie powinno skupiać się na zbyt aktualnych danych, gdyż rozbieżności w ostatnich okresach mogą zaniknąć bez specjalnej interwencji. Rozbieżności w aktualnych danych powinny być jednak monitorowane, ponieważ mogą one ujawniać problemy z kompletnością danych.

Decyzje o poziomie nomenklatury towarowej, czyli wybór pomiędzy podejściem ogólnym lub oddolnym.

- Odgórne podejście: rozpoczęcie analizy na najbardziej zagregowanym poziomie (poziom ogółem lub CN2) i następnie drążenie w dół do poziomu szczegółowego (CN8);
- Oddolne podejście: rozpoczęcie analizy od danych dostępnych na poziomie szczegółowym (CN8) i agregowanie ich w górę.

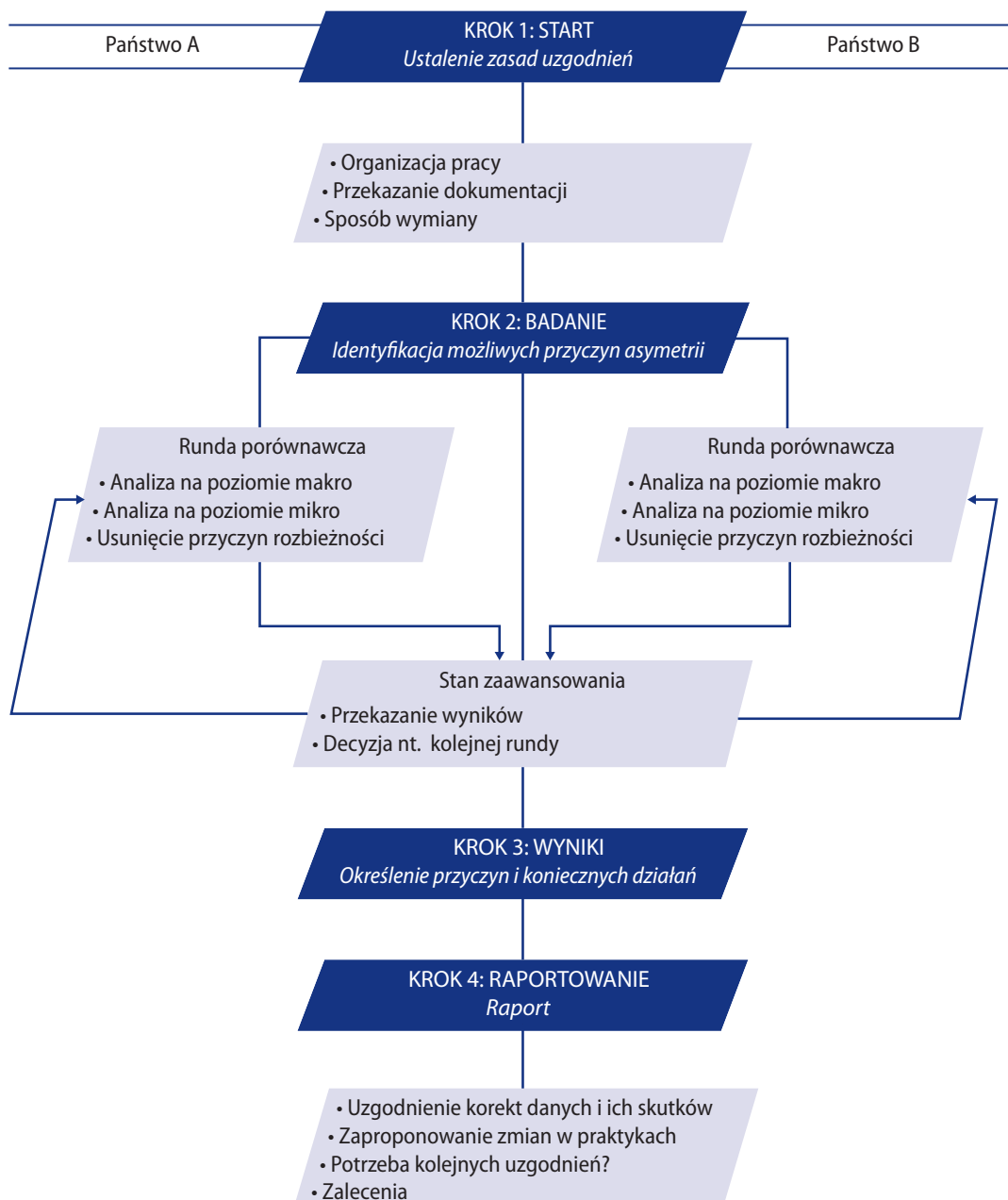
Praktyka podejścia oddolnego jest stosowana podczas dorocznych rund porównawczych Eurostatu. Jednakże, gdy państwo prowadzi badanie porównawcze z własnej inicjatywy, może stosować inne kryteria wyboru, jak np. wybór wszystkich rozbieżności w okresach, które przekraczają pewien próg wyrażony wartościowo i/lub procentowo.

Prowadzenie badań uzgodnieniowych

Conducting reconciliation studies

Plan pracy może się różnić w zależności od prowadzenia badania i jego kontekstu. Niemniej jednak można przedstawić wizualizację zalecanych etapów:

Schemat 1. Etapy prowadzenia działań uzgadniających
Figure 1. Steps for conducting reconciliation exercise

Krok 1 - Start

Wszystkie zaangażowane strony muszą kontaktować się ze sobą i zgodzić się na warunki, jakie będą obowiązywać podczas porównywania danych. Warunki te powinny obejmować:

- Organizację uzgodnień roboczych (kanały komunikacyjne: kontakty e-mailowe, telefoniczne lub spotkania, kto i co powinien wykonać i kiedy, główne terminy, raporty z postępu prac i wnioski z uzgodnień)
- Przekazanie krajowej metodologii (praktyki w odniesieniu do progów, szacowań, korekt, poufności, zasad dotyczących uproszczeń, krajowych przepisów dotyczących uproszczeń w deklarowaniu, specyficznych towarów i przepływów)
- Sposoby przekazywania danych i terminy (sposoby te mogą być ponownie omawiane na zakończenie pierwszej rundy porównawczej, jeśli jest to potrzebne szczególnie z uwagi na konieczność przekazania danych poufnych).

Krok 2 – Przeprowadzenie badania

Podczas rozpatrywania ewentualnych przyczyn rozbieżności należy mieć na względzie to, że różnice nie muszą być objawem systematycznego błędu w danych po stronie przywozów lub wywozów; mogą one wynikać z przepisów szczególnych dotyczących zgłaszania specyficznych towarów i przepływów (np. uproszczonej sprawozdawczości), a także ze stosowanych koncepcji (np. wartościowanie CIF/FOB). W wyniku badania należy znaleźć przyczynę błędu.

Pierwsza runda porównawcza. Strony zaangażowane w badanie powinny rozpocząć pracę własną, aby sprawdzić swoje dane. Sprawdzenie należy przeprowadzić w dwóch etapach:

- Sprawdzenie na poziomie makro, tj. bez wykorzystania danych jednostkowych; sprawdzenie spójności danych za pomocą porównań krzyżowych wartości statystycznej i ilości (masa netto i ilość w jednostce uzupełniającej) oraz z wartością fakturową. Należy przeanalizować szeregi czasowe w celu wykrycia podejrzanych przerw lub ewentualnych błędów w klasyfikowaniu towaru lub państwa partnerskiego.
- Sprawdzenie na poziomie danych jednostkowych (mikro):– w szczególności należy wziąć pod uwagę kontrolę krzyżową z danymi VAT i VIES, w celu wykrycia potencjalnych braków deklaracji statystycznych lub identyfikacji deklaracji częściowych, albo błędnych wartości handlu.
- Stopniowe wykluczanie przyczyn rozbieżności: kontrola krzyżowa informacji i korzystanie z wszelkich dodatkowych źródeł danych powinno pomóc w rozpoznaniu w jakim stopniu rodzaj handlu/towaru/działania może sprzyjać problemom ze zgłaszaniem danych, np. czy handel odnosi się do danej procedury celnej?
- Stan zaawansowania: przekazywanie wyników pomiędzy stronami. Przekazywanie wyników prac badawczych powinno nastąpić zgodnie z harmonogramem, kanałami przekazu uzgodnionymi w fazie startu. Występujące przyczyny rozbieżności powinny już być omówione. Możliwe jest też, że uzgodnienie może być zakończone w tym etapie jeśli strona zidentyfikowała dane błędne i wprowadziła niezbędne korekty. W takim przypadku dalsze uzgodnienia nie są potrzebne. W przeciwnym razie należy ustalić dalsze kroki i jeśli to konieczne, należy skorygować plan pracy i harmonogram. *Druga runda porównawcza.* Druga runda opiera się na informacjach przekazanych przez państwo partnerskie po pierwszej rundzie badań. Odbywa się tylko wtedy, gdy okaże się to konieczne.

Krok 3 – Wyniki przeprowadzanego badania

Rozbieżności wynikające z błędów w sprawozdawczości. Błędy w sprawozdawczości bardzo często wynikają ze szczególnie trudnych do uchwycenia przypadków, wynikających z braku informacji handlowej dotyczącej przepływów towarowych lub aktywności handlowej, lub z powodu złożoności ich natury (np. handel łańcuchowy (sieci handlowe) obejmujący transakcje z krajami trzecimi i wewnątrzunijne, przetwarzanie, handel trójstronny, itp.).

Rozbieżności wynikające z przyczyn metodologicznych. Przyczyny natury metodologicznej wynikają z koncepcji i definicji (np. wartościowanie CIF/FOB, czas rejestracji, itp.) lub z uproszczeń mających na celu ograniczenie obciążeń respondentów (np. uproszczone deklarowania, progi nakładające obowiązek statystyczny itp.). W większości przypadków rozwiązania mogą być łatwo ustalone, ale ich wdrożenie wymaga ponownego uzgodnienia kompromisowego między dokładnością danych a obciążeniem respondentów.

Rodzaje błędów w sprawozdawczości powodujące rozbieżności lustrzane:

Błąd w sprawozdawczości – Rodzaj błędu(ów):

- Błędna alokacja towaru
- Błędna alokacja państwa partnerskiego
- Błędna wartość handlu
- Brak deklaracji

Przyczyny błędów:

- Quasi tranzyt: towary importowane z krajów spoza UE, natychmiast wysyłane do innego państwa członkowskiego lub towary importowane z innego państwa członkowskiego, natychmiast wysłane do państwa spoza UE - problem dotyczy brakujących deklaracji INTRASTAT
- Pośredni eksport/import: podobnie jak w quasi tranzyt, jedyną różnicą jest to, że nie ma podmiotu zarejestrowanego do celów podatku VAT w państwie członkowskim w którym złożono eksportowe zgłoszenie celne
- Handel trójstronny: handel z udziałem trzech państw członkowskich w umowie sprzedaży/zakupu ale fizyczny przepływ towaru następuje tylko między dwoma z tych państw – problem jeśli jeden z partnerów handlowych zgłosił handel na podstawie umowy sprzedaży/zakupu zamiast fizycznego przepływu
- Naprawa a uszlachetnianie: problem z odróżnieniem naprawy od uszlachetniania, wiedząc że naprawa powinna być wyłączona ze statystyki handlu towarami, podczas gdy uszlachetnianie powinno być włączone

- Wycena handlu w przypadku uszlachetniania: problem z wyceną wartości handlu – jeden z partnerów zgłasza wartość usługi uszlachetniania zamiast wartości odpowiadającej całkowitej towaru po uszlachetnieniu, która byłaby zafakturowana w przypadku sprzedaży lub zakupu towarów
- Towar wraz z zawartą usługą: transakcja obejmująca sprzedaż towarów i usług – problem z wyceną handlu – jeden z partnerów zgłasza łączną wartość umowy zamiast zgłosić tylko wartość towarów
- Niewłaściwe szacowanie lub metoda zestawiania: problem odnosi się do gazu ziemnego i energii elektrycznej, statków i samolotów, produktów morskich
- Towary trudne do sklasyfikowania ze względu na ich naturę: problem z alokacją towarów ze względu na złożoność klasyfikacji, np. produkty chemiczne lub farmaceutyczne
- Oszustwo

Przyczyny metodologiczne powodujące rozbieżności lustrzane:

Przyczyny metodologiczne

Rozbieżności wynikają z ogólnych pojęć i definicji lub niektórych szczególnych zapisów metodologicznych.

Uprozczone deklaratowanie towaru:

Części pojazdów silnikowych / Części statków powietrznych

- Zaopatrzenie statków morskich / Zaopatrzenie statków powietrznych/ Dostawy do instalacji morskich
- Towary do celów wojskowych
- Zakłady przemysłowe
- Towary zwrócone
- Małe transakcje (nie przekraczające równowartości 200 euro)
- Towary pozostałe (ujęte pod kodem 9950 00 00)

Uprozczone deklaratowanie partnera:

- Zaopatrzenie statków morskich / Zaopatrzenie statków powietrznych / Dostawy do instalacji morskich / Towary do celów wojskowych

Niedokładność szacowań

- Specyficzne towary nie ujęte w zgłoszeniach celnych lub deklaracjach statystycznych (gaz i energia elektryczna)

- **Handel poniżej progu podstawowego:** różnice w stosowanych metodach i danych wykorzystywanych do oszacowania handlu poniżej progu
- **Wartościowanie CIF/FOB:** wartość CIF dla przywozów i wartość FOB dla wywozów
- **Przesunięcia w czasie:** przesunięcie w czasie między zgłoszeniem wywozu a odpowiadającym mu zgłoszeniem przywozu
- **Różnice kursowe:** wymiana towarów między państwami członkowskimi w różnych walutach krajowych.

Zauważmy, że:

Przyczyny wynikające z poufności i polityki korekt zostały wykluczone z listy. Poufność oddziałuje tylko na udostępnianie danych użytkownikom a nie na dane do których mają dostęp opracowujący dane (może istnieć wyjątek w odniesieniu do towarów wojskowych). Polityka korekt sama w sobie nie jest przyczyną asymetrii chociaż asymetrie mogą utrzymywać się przez dłuższy okres ze względu na różnice w częstotliwości korekt.

Krok 4 – Wyniki działań uzgadniających

Jeśli to jest możliwe działania uzgadniające powinny być zakończone porozumieniem uzgadniającym. Ustalone korekty danych oraz ich wpływ na szeregi czasowe powinny być udokumentowane.

Jeśli niemożliwe jest osiągnięcie porozumienia uzgadniającego, należy przedyskutować w jakim stopniu można wyeliminować przyczyny rozbieżności, zmniejszyć je lub nawet uniknąć ich w przyszłości. W przypadku przyczyn metodologicznych konieczne jest omówienie ewentualnych zmian.

Raport końcowy zawierający szczegółowy opis procesu uzgadniającego oraz wyniki uzgodnień powinien być sporządzony przez obie strony. Powinien zawierać informację o tym, czy dalsze uzgodnienia powinny być prowadzone i jeśli tak, to jaki cel dzięki nim ma zostać osiągnięty.

W każdym przypadku należy podjąć działania mające na celu unikanie powtarzania tych samych rozbieżności w przyszłych danych. Dlatego w podsumowaniu raportu powinny zostać zawarte zalecenia dotyczące sposobu poprawy jakości danych jeśli zidentyfikowane przyczyny rozbieżności będą się utrzymywać w przyszłości. W szczególności pouczenie podmiotu sprawozdającego może przyczynić się do uniknięcia rozbieżności.

Analiza porównawcza danych z wybranymi krajami *Comparative analysis of data with selected countries*

Prezentowane poniżej analizy porównawcze danych o wymianie towarowej dotyczą okresu 2011 – 2015. Zgodnie z prawodawstwem unijnym, państwa członkowskie mają obowiązek przekazać do Eurostatu dane roczne ostateczne do 31 października. Po tym terminie dane są dopiero ładowane do bazy danych o handlu zagranicznym Unii Europejskiej COMEXT. W podobnym trybie aktualizowana jest baza danych ONZ COMTRADE.

W celu przedstawienia rozbieżności wybrane zostały następujące kraje i grupa krajów:

1. Unia Europejska
2. Niemcy
3. Czechy
4. Wielka Brytania
5. Rosja
6. Chiny

Źródłami danych dla analiz były dane Głównego Urzędu Statystycznego – Dział Działywna Baza Wiedzy (DBW), Eurostat –COMEXT, baza ONZ – COMTRADE, Destatis – Federalnego Urzędu Statystycznego Niemiec, CSU – Czeski Urząd Statystyczny.

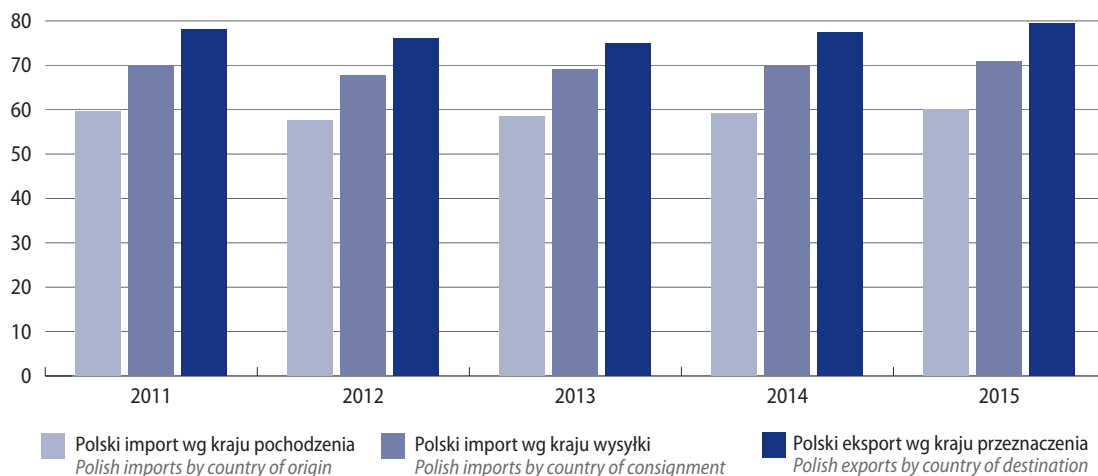
Dane w bazie COMEXT o imporcie towarów dla państw członkowskich prezentowane są wg kraju wysyłki, natomiast w bazie ONZ-COMTRADE wg kraju pochodzenia.

Porównania danych z państwami członkowskimi UE zostały przeprowadzone w euro, natomiast z krajami „trzecimi” w dolarach USA.

Unia Europejska *European Union*

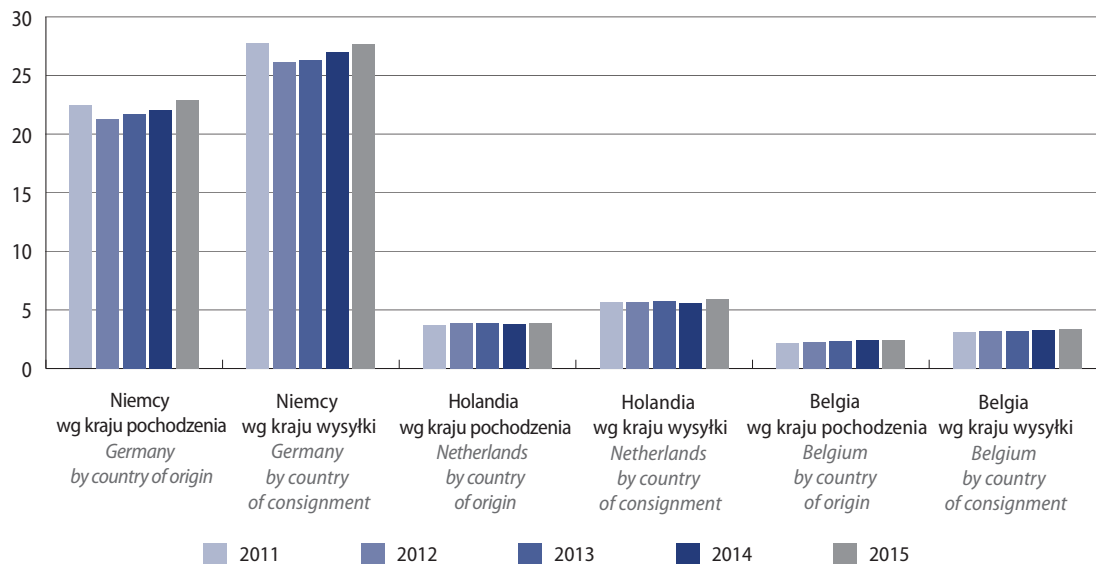
W latach 2011 – 2015 wartości obrotów z krajami Unii Europejskiej stanowiły największy udział w polskim handlu zagranicznym zarówno po stronie importu jak i eksportu. Udział importu towarów w polskim imporcie ogółem z UE wg kraju wysyłki w każdym z analizowanych lat był wyższy o ok. 10 p. proc. niż udział importu towarów z UE wg kraju pochodzenia. Jest to przykład działania „efektu rotterdamkiego” w statystyce wymiany towarowej z Unią Europejską.

Wykres 1. Udział obrotów handlu zagranicznego z Unią Europejską (UE) w obrotach ogółem
 Chart 1. Share of foreign trade turnover with the European Union (EU) in total foreign trade turnover

Znaczne różnice między dwoma rodzajami importu odnotowano w obrotach z dużymi partnerami handlowymi Polski tj. z Niemcami, Holandią i Belgią. W przypadku Niemiec rozbieżności te były największe i wyniosły ok. 5 p. proc., natomiast odnośnie Holandii i Belgii różnica kształtowała się odpowiednio na poziomie (ok. 2 p. proc. i 1 p. proc.).

Wykres 2. Udział wybranych krajów w polskim imporcie ogółem w podziale na rodzaj importu
 Chart 2. Share of selected countries in total Polish imports by type of imports

W portach morskich Niemiec, Holandii i Belgii odbywał się wyładunek i dopuszczenie do wolnego obrotu na terenie Unii Europejskiej towarów pochodzących przede wszystkim z Dalekiego Wschodu (tj. m.in. z Chin oraz Korei Południowej). Zgodnie z metodologią obowiązującą w państwach członkowskich towary dopuszczone do obrotu w danym kraju są zaliczane do importu tego kraju.

Analizując rozbieżności pomiędzy danymi o wymianie towarowej pomiędzy Polską, a Unią Europejską zostały wykorzystane dane z bazy danych COMEXT. Obroty między Polską a UE w latach 2011 – 2015 prezentowały się następująco:

Tabl. 1. Wartość polskiego eksportu do UE oraz importu UE z Polski (w mln EUR)

Table 1. Value of Polish exports to the EU and the EU imports from Poland (in mln EUR)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski eksport wg kraju przeznaczenia <i>Polish exports by country of destination</i>	106 014	109 962	115 755	128 290	142 450
Import UE wg kraju wysyłki <i>EU Imports by country of consignment</i>	101 243	104 896	111 055	120 217	135 847

Tabl.2. Wartość polskiego importu z UE oraz eksportu UE do Polski (w mln EUR)

Table 2. Value of Polish imports from the EU and the EU exports to Poland (in mln EUR)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski Import wg kraju wysyłki <i>Polish imports by country of consignment</i>	105 935	104 926	107 822	117 267	125 325
Eksport UE wg kraju przeznaczenia <i>EU exports by country of destination</i>	114 853	113 136	116 809	127 015	138 027

W przypadku polskiego eksportu i unijnego importu odnotowano nadwyżkę wartościową danych polskich. Odwrotna sytuacja jest przy analizie danych o eksporcie UE i polskim imporcie. W tym przypadku eksport UE do Polski był wyższy niż polski import z krajów unijnych.

Tabl. 3. Asymetria między polskim eksportem wg kraju przeznaczenia do UE oraz importem wg kraju wysyłki UE z Polski

Table 3. *Asymmetry between Polish exports by country of destination to the EU and the EU imports by country of consignment from Poland*

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012	2013	2014	2015
Wartość asymetrii bezwzględnej (w mln EUR) <i>Value of absolute asymmetry (in mln EUR)</i>	4 771	5 066	4 701	8 074	6 602
Wartość asymetrii względnej <i>Value of relative asymmetry</i>	0,046	0,047	0,041	0,065	0,047
Bezwzględna wartość asymetrii względnej <i>Absolute value of relative asymmetry</i>	0,046	0,047	0,041	0,065	0,047
Różnica (w %) między polskim eksportem oraz importem UE ^a <i>Difference between the Polish exports and the EU imports^a</i>	4,7	4,8	4,2	6,7	4,9

^a Liczona jako (eksport-import)/import

^a Calculated as (exports-imports)/imports

Tabl. 4. Asymetria między polskim importem wg kraju wysyłki z UE oraz eksportem wg kraju przeznaczenia UE do Polski

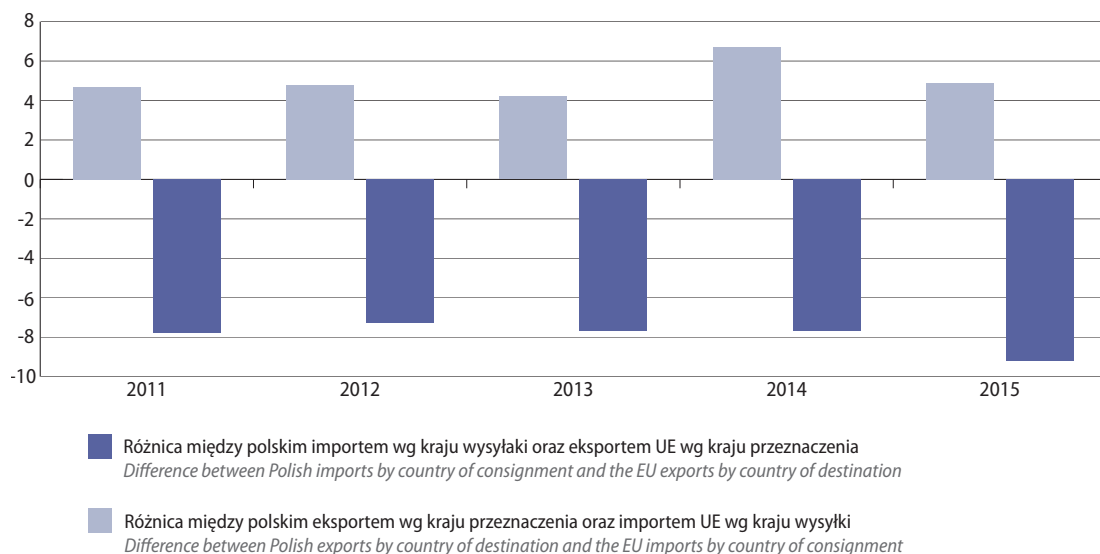
Table 4. *Asymmetry between Polish imports by country of consignment from the EU and the EU exports by country of destination to Poland*

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012	2013	2014	2015
Wartość asymetrii bezwzględnej (w mln EUR) <i>Value of absolute asymmetry (in mln EUR)</i>	-8 919	-8 209	-8 987	-9 748	-12 702
Wartość asymetrii względnej <i>Value of relative asymmetry</i>	-0,081	-0,075	-0,080	-0,080	-0,096
Bezwzględna wartość asymetrii względnej <i>Absolute value of relative asymmetry</i>	0,081	0,075	0,080	0,080	0,096
Różnica (w %) między polskim importem oraz eksportem UE ^a <i>Difference between the Polish imports and the EU exports^a</i>	-7,8	-7,3	-7,7	-7,7	-9,2

^a Liczona jako (import-eksport)/eksport

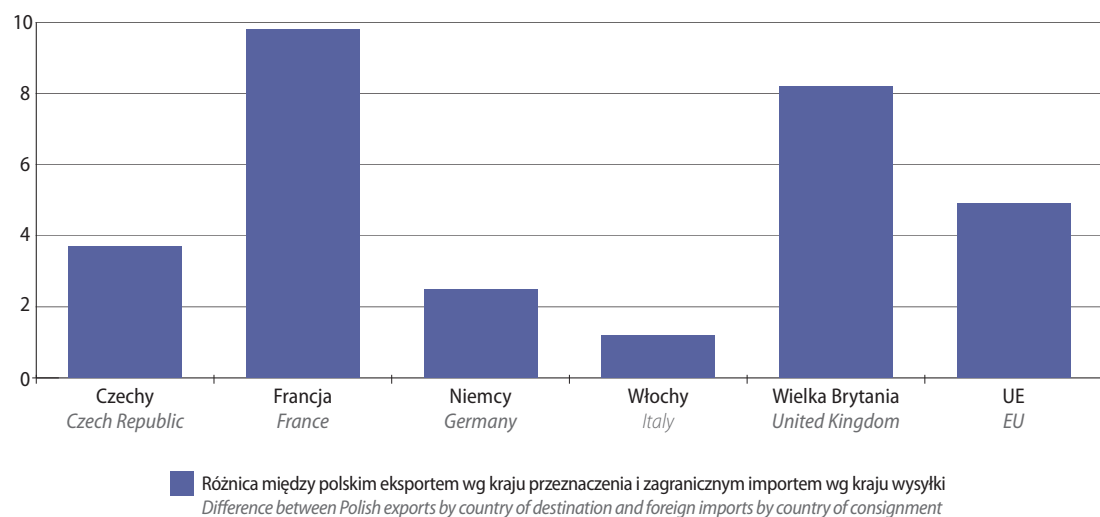
^a Calculated as (imports-exports)/exports

Wykres 3. Dwustronne rozbieżności (w %) w handlu towarami między Polską i UE
 Chart 3. Bilateral trade discrepancies (in %) in trade between Poland and the EU

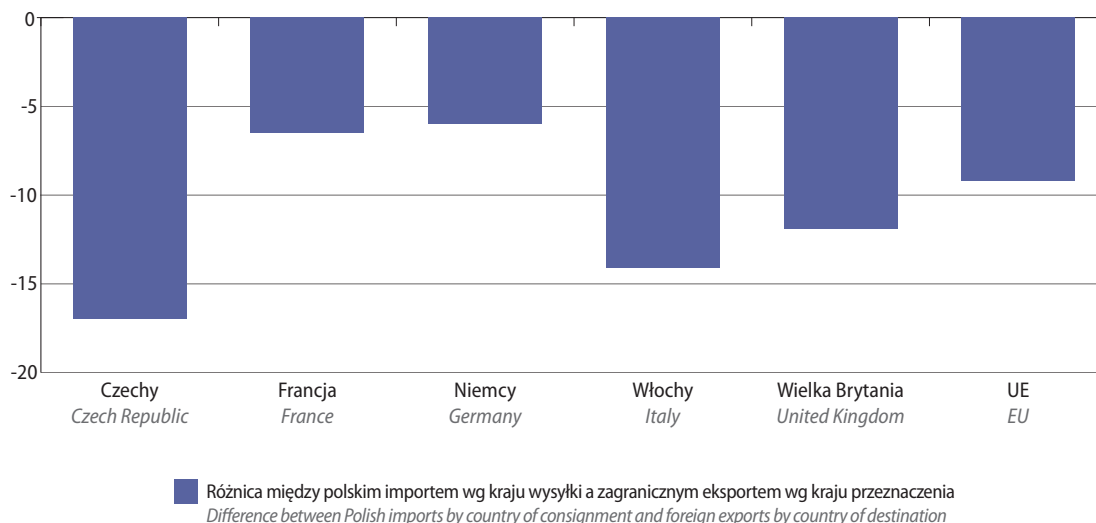
W 2015 r. wśród polskich największych partnerów handlowych w przypadku porównania polskiego eksportu do krajów unijnych i importu wybranych państw UE z Polski różnice w wymianie towarowej wystąpiły m.in. z Włochami, Niemcami, Francją czy Wielką Brytanią przy czym największe odnotowano z dwoma ostatnimi krajami.

Wykres 4. Dwustronne rozbieżności (w %) między Polską, a wybranymi krajami UE dla 2015 r.
 Chart 4. Bilateral trade disparities (in %) for Poland and selected the EU countries in 2015

W przypadku polskiego importu z wybranych państw UE i eksportu tych państw do Polski największą różnicę odnotowano z Czechami, natomiast najniższą z Niemcami.

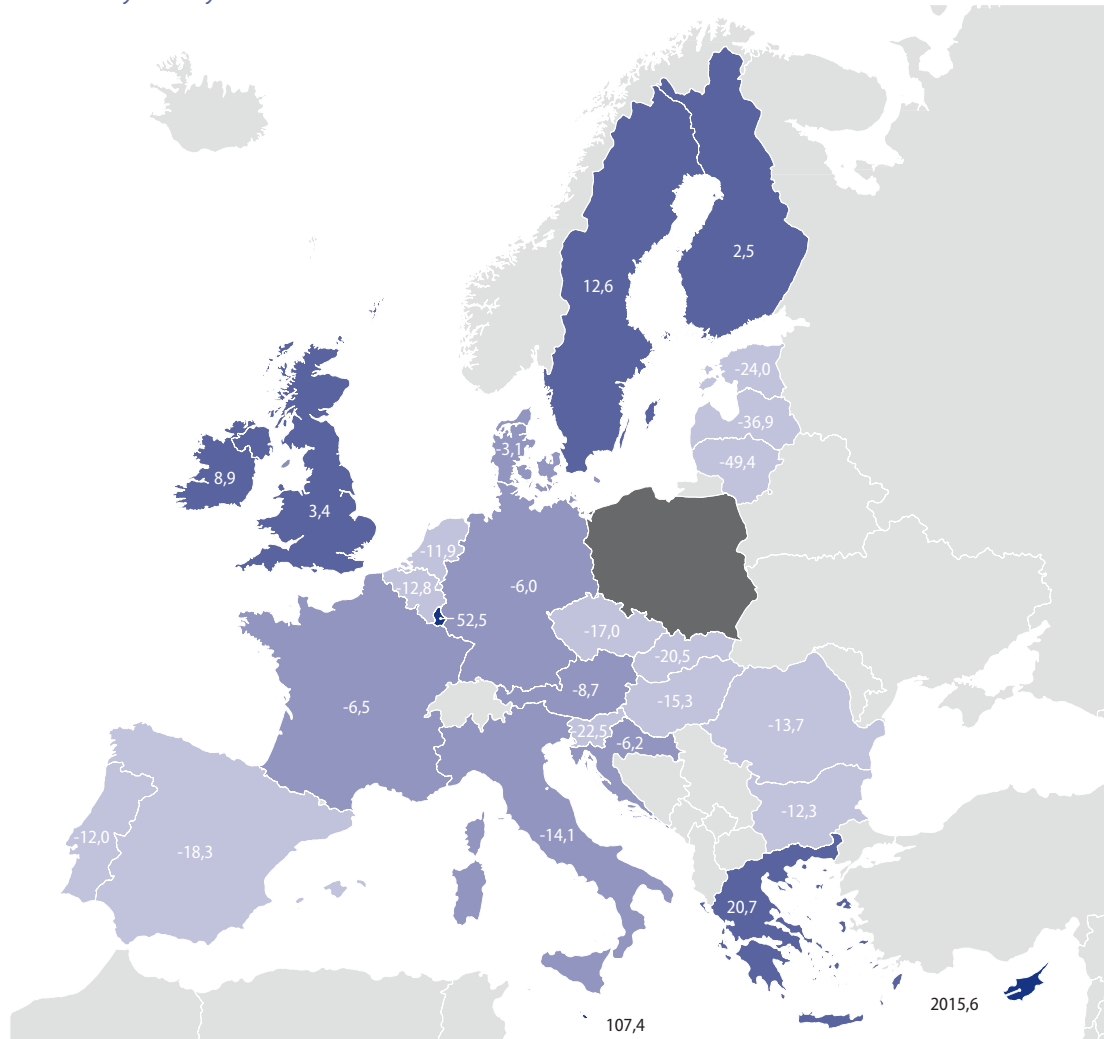
Wykres 5. Dwustronne rozbieżności (w %) między Polską, a wybranymi krajami UE dla 2015 r.
 Chart 5. *Bilateral trade disparities (in %) for Poland and selected the EU countries in 2015*

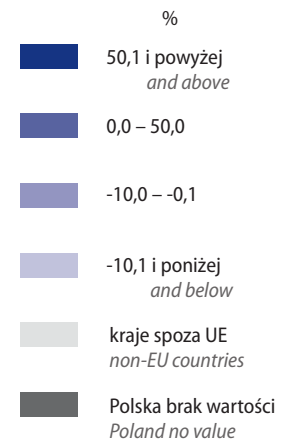
Wśród wszystkich państw członkowskich największe procentowe rozbieżności w 2015 r. zostały odnotowane porównując dane polskie z cypryjskimi gdzie podmioty z Cypru zadeklarowały wielokrotnie niższe dane niż polskie. Przyczyną tak dużych rozbieżności są różnice w deklarowaniu towarów w ramach obrotu uszlachetniającego. Polskie podmioty deklarują obrót uszlachetniający towaru a cypryjskie jego remont, która to usługa nie jest zaliczana do statystyki towarowej. Dotyczy to przede wszystkim obrotu towarów w dziale CN 89 (Statki, łodzie oraz konstrukcje pływające).

Mapa 1. Różnice (w %) między polskim importem wg kraju wysyłki z krajów UE oraz eksportem krajów UE do Polski wg kraju przeznaczenia w 2015 r.

Map 1. Difference (in %) between Polish imports by country of consignment from EU countries and the EU countries exports to Poland by country of destination in 2015

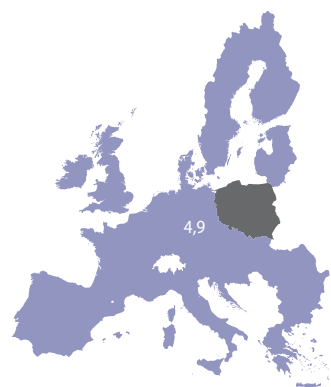
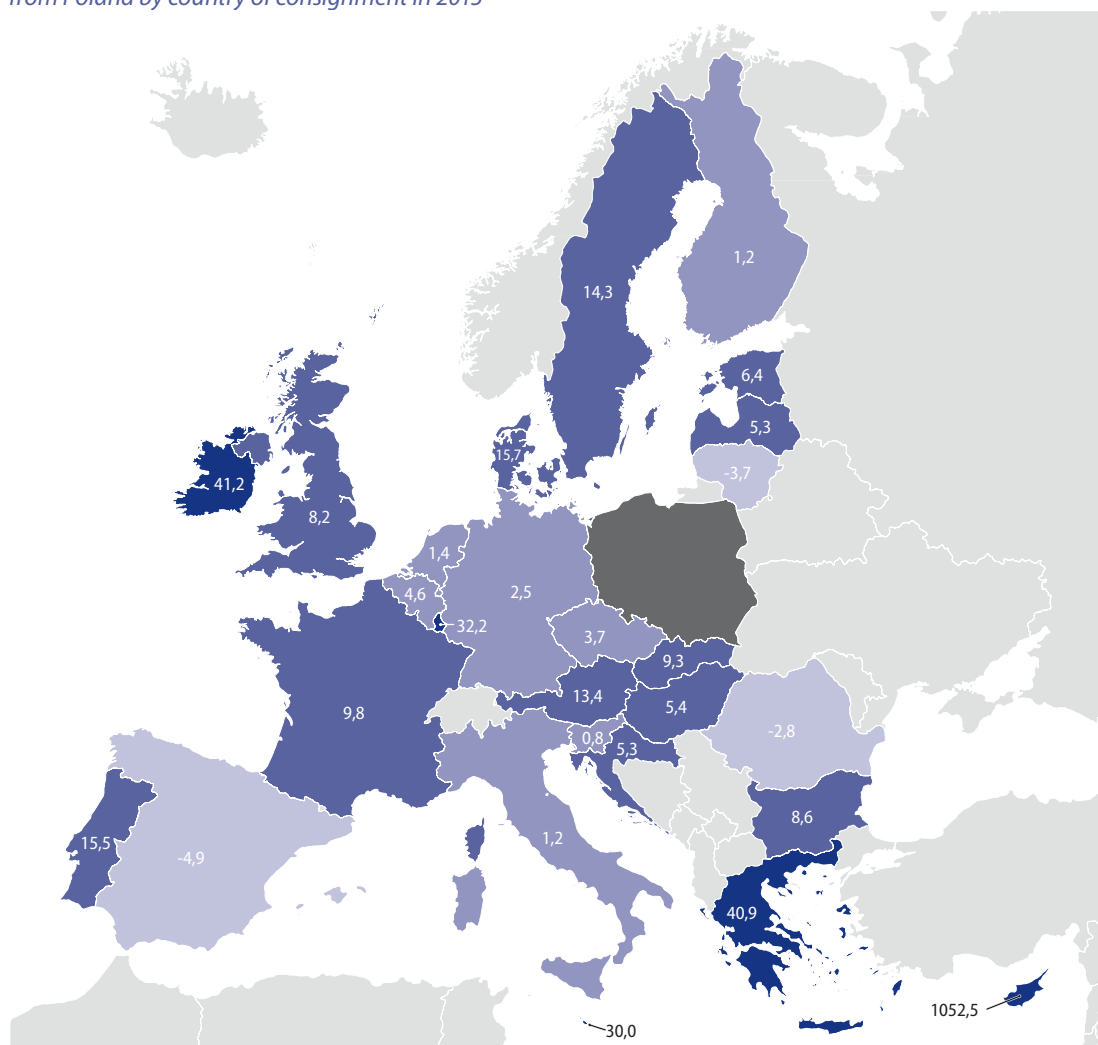

Unia Europejska
European Union

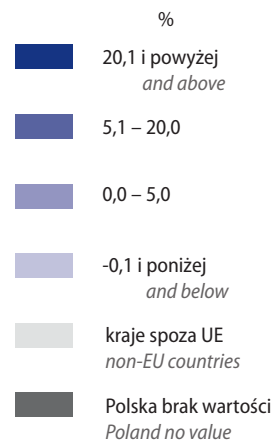

Mapa 2. Różnice (w %) między polskim eksportem wg kraju przeznaczenia do krajów UE oraz importem krajów UE z Polski wg kraju wysyłki w 2015 r.

Map 2. Difference (in %) between Polish exports by country of destination to EU countries and the EU countries imports from Poland by country of consignment in 2015

Unia Europejska
European Union

Niemcy Germany

Niemcy od wielu lat są najważniejszym partnerem handlowym Polski zarówno w eksporcie, jak i imporcie. Udział Niemiec w obrotach ogółem był najwyższy spośród wszystkich państw. Dzięki dużej spójności danych pomiędzy statystyką polską i niemiecką rozbieżności w ramach statystyki z UE ogółem nie są znaczne.

Wielkość wzajemnych obrotów po między Polską, a Niemcami prezentują poniższe tabele:

Tabl. 5. Wartość polskiego importu z Niemiec oraz wartość niemieckiego eksportu do Polski (w mln EUR)
Table 5. Value of Polish imports from Germany and value of German exports to Poland (in mln EUR)

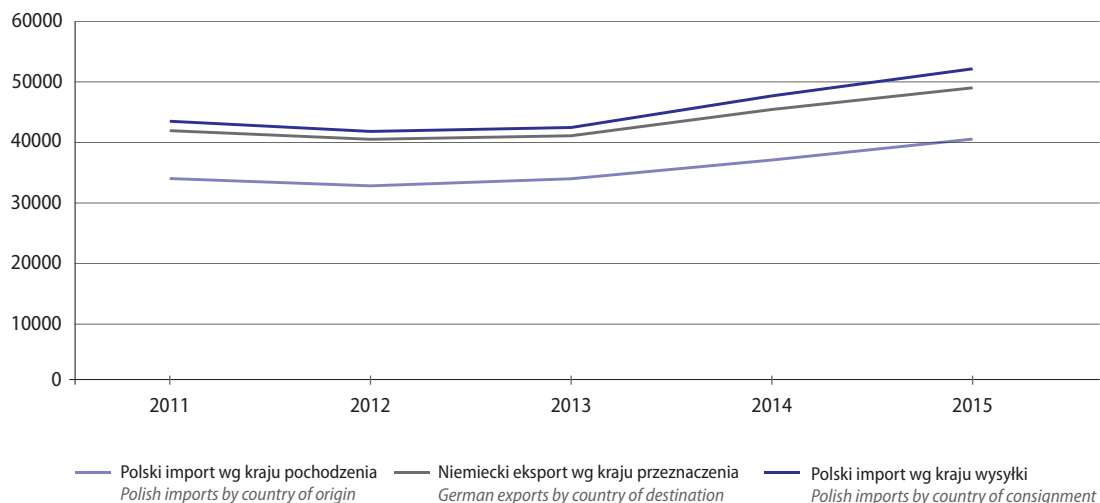
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski import wg kraju pochodzenia <i>Polish imports by country of origin</i>	34 042	32 836	34 006	37 099	40 558
Polski import wg kraju wysyłki <i>Polish imports by country of consignment</i>	41 949	40 521	41 104	45 444	49 024
Niemiecki eksport wg kraju przeznaczenia <i>German exports by country of destination</i>	43 503	41 823	42 470	47 689	52 161

Tabl.6. Wartość polskiego eksportu do Niemiec oraz wartość niemieckiego importu z Polski (w mln EUR)
Table 6. Value of Polish exports to Germany and value of German imports from Poland (in mln EUR)

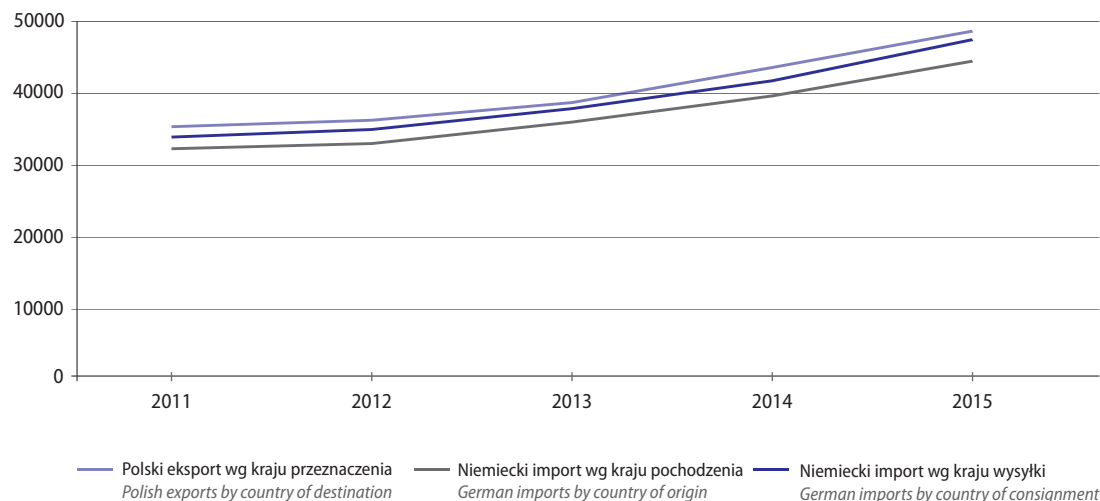
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski eksport wg kraju przeznaczenia <i>Polish exports by country of destination</i>	35 369	36 269	38 724	43 600	48 659
Niemiecki import wg kraju pochodzenia <i>German imports by country of origin</i>	32 305	33 027	36 013	39 648	44 483
Niemiecki import wg kraju wysyłki <i>German imports by country of consignment</i>	33 927	34 982	37 882	41 752	47 476

Porównania należy dokonywać w oparciu o dane w imporcie wg kraju wysyłki. Zostaną one wówczas wykonane na danych obejmujących wszystkie towary wychodzące z danego państwa niezależnie od ich pochodzenia. Spójność danych prezentowanych zgodnie z tymi zasadami przedstawiają wykresy poniżej.

Wykres 6. Wartość polskiego importu z Niemiec oraz wartość niemieckiego eksportu do Polski (w mln EUR)
 Chart 6. Value of Polish imports from Germany and value of German exports to Poland (in mln EUR)

Wykres 7. Wartość polskiego eksportu do Niemiec oraz wartość niemieckiego importu z Polski (w mln EUR)
 Chart 7. Value of Polish exports to Germany and value of German imports from Poland (in mln EUR)

Na wykresach zaprezentowano także dane o imporcie wg kraju pochodzenia. Prezentacja importu wg tej kategorii jest głównym sposobem udostępniania danych o wymianie towarowej jednak porównanie takich danych w stosunku do eksportu wg kraju przeznaczenia nie jest zalecane ze względu na duże rozbieżności w lustrzanych danych.

Z analizy danych za rok 2015 wynika, że różnica pomiędzy polskim eksportem do Niemiec a niemieckim importem z Polski wyniosła 1 183,3 mln euro. Największe różnice wskazujące, że polski eksport towarów do Niemiec był wyższy niż niemiecki import towarów z Polski odnotowano w następujących działach CN:

- CN 39 (tworzywa sztuczne i artykuły z nich) nadwyżka eksportu o 599,1 mln euro,
- CN 85 (maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz ich części i akcesoria) o 278,5 mln euro,
- CN 87 (pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria) różnica wyniosła 245,0 mln euro.

Natomiast nadwyżkę importu niemieckiego nad polskim eksportem obserwowano m.in. w działach CN :

- CN 84 (reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części), gdzie różnica wyniosła 670,9 mln euro,
- CN 99 (specjalne kody Nomenklatury Scalonej CN) o 115,8 mln euro.

W przypadku działu CN 39 różnice tworzą polskie firmy produkujące drzwi i okna z tworzyw sztucznych, które wysyłają swoje produkty do Niemiec. Przekraczają one próg podstawowy, jaki obowiązuje w systemie INTRASTAT w Polsce i są zobowiązane do składania deklaracji. Odbiorcami tych towarów są małe, niemieckie przedsiębiorstwa budowlane, które w Niemczech nie przekroczyły progu sprawozdawczości.

Działy CN 84 i 85 są uznawane jako największe i najbardziej złożone działy Nomenklatury Scalonej CN, które generują najwyższą asymetrię. Nadwyżkę polskiego eksportu w dziale CN 85 tworzą m.in. firmy wysyłkowe, które mają obowiązek deklarowania towarów do polskiego systemu, a towary są wysyłane do małych odbiorców, które są zwolnione z obowiązku deklarowania do systemu Intrastat.

W dziale CN 84 największą różnicę odnotowano dla pozycji towarowej CN 8411 (silniki turbodoładowane, turbośmigłowe oraz inne turbiny gazowe) gdzie niemiecki import wykazał nadwyżkę o wartości 346,4 mln euro. W tym przypadku polscy eksporterzy towary te klasyfikowali jako części zamienne w działach CN 88 i CN 89.

W dziale CN 87 asymetria jest spowodowana przez eksport części samochodowych. Przyczyną rozbieżności jest stosowanie uproszczeń klasyfikacyjnych przez statystykę niemiecką. Części samochodowe deklarowane są w dziale CN 99. W statystyce polskiej części samochodowe są w dziale CN 87. To uproszczone klasyfikowanie powoduje nadwyżkę polskiego eksportu w dziale CN 87 i niemieckiego importu w dziale CN 99.

Czechy

Czech Republic

Czechy przez wszystkie analizowane lata znajdowały się w pierwszej dziesiątce największych partnerów handlowych Polski. Wzajemne obroty handlowe tych krajów w latach 2011 – 2015 prezentowały się następująco:

Tabl. 7. Wartość polskiego importu z Czech oraz wartość czeskiego eksportu do Polski (w mln EUR)
Table 7. Value of Polish imports from Czech Republic and value of Czech exports to Poland (in mln EUR)

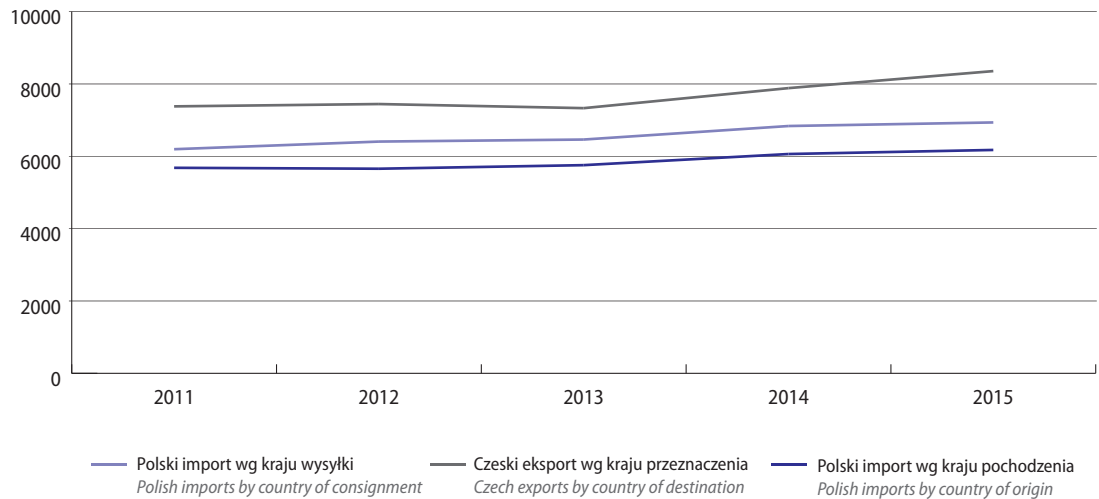
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski import wg kraju pochodzenia <i>Polish imports by country of origin</i>	5 682	5 656	5 755	6 063	6 176
Polski import wg kraju wysyłki <i>Polish imports by country of consignment</i>	6 196	6 407	6 463	6 837	6 936
Czeski eksport wg kraju przeznaczenia <i>Czech exports by country of destination</i>	7 380	7 445	7 331	7 885	8 356

Tabl. 8. Wartość polskiego eksportu do Czech oraz wartość czeskiego importu z Polski (w mln EUR)
Table 8. Value of Polish exports to Czech Republic and value of Czech imports from Poland (in mln EUR)

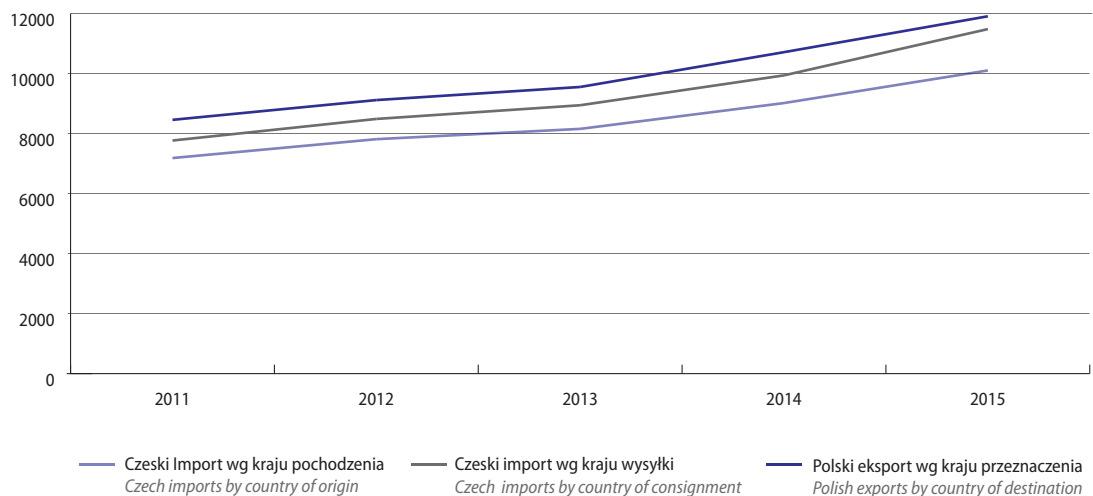
Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski eksport wg kraju przeznaczenia <i>Polish exports by country of destination</i>	8 459	9 118	9 555	10 715	11 911
Czeski import wg kraju pochodzenia <i>Czech imports by country of origin</i>	7 186	7 815	8 158	9 019	10 106
Czeski import wg kraju wysyłki <i>Czech imports by country of consignment</i>	7 770	8 489	8 946	9 942	11 484

Spójność danych rejestrowanych w statystyce handlu zagranicznego Polski i Czech przedstawiają poniższe wykresy:

Wykres 8. Wartość polskiego importu z Czech oraz wartość czeskiego eksportu do Polski (w mln EUR)
Chart 8. Value of Polish imports from Czech Republic and value of Czech exports to Poland (in mln EUR)

Wykres 9. Wartość polskiego eksportu do Czech oraz wartość czeskiego importu z Polski (w mln EUR)
Chart 9. Value of Polish exports to Czech Republic and value of Czech imports from Poland (in mln EUR)

Podobnie jak w przypadku analizy danych z Niemcami można zauważyć, że rozbieżności pomiędzy eksportem wg kraju przeznaczenia a importem wg kraju wysyłki są znacznie niższe niż przy wykorzystaniu danych importowych o kraju pochodzenia.

W 2015 r. dla polskiego eksportu wg kraju przeznaczenia i czeskiego importu wg kraju wysyłki odnotowana asymetria wyniosła 427,0 mln euro po stronie polskich dostaw.

Największe różnice obserwowano w dziale CN 27 (paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne). Wartość asymetrii wyniosła 667,6 mln euro. W tym dziale można wyróżnić dwie pozycje towarowe, które generowały tę różnicę. Pierwszą była pozycja CN 2710 (Oleje ropy naftowej i oleje otrzymywane z minerałów bitumicznych, inne niż surowe; preparaty gdzie indziej niewymienione ani niewłączone, zawierające 70% masy lub więcej olejów ropy naftowej lub olejów otrzymywanych z minerałów bitumicznych, których te oleje stanowią składniki zasadnicze preparatów; oleje odpadowe) gdzie różnica wyniosła 315,1 mln euro. Polscy eksporterzy wysyłali towary deklarując je jako kraj przeznaczenia Czechy nie znając faktycznego kraju przeznaczenia. Czeskie firmy traktują taki obrót jako reimport, który nie jest zaliczany do statystyki handlu towarami.

Kolejnym towarem gdzie zaobserwowano asymetrię była energia elektryczna (CN 2716 00 00). Polski eksport był wyższy od czeskiego importu o 307,5 mln euro. Energia elektryczna należy do tzw. towarów specyficznych, dla których stosuje się alternatywne źródła danych oraz szacowania wartości statystycznej. W polskiej statystyce wykorzystuje się dane ze sprawozdań Ministerstwa Energii oraz metodę szacowania wartości opracowaną wspólnie przez statystykę i specjalistów Agencji Rynku Energii. Statystyka czeska wykorzystuje dane operatorów sieci energetycznych i ich metody szacowania wartości.

Wielka Brytania United Kingdom

Wielka Brytania należy do jednych z głównych polskich partnerów handlowych. Z uwagi na zapowiedziany Brexit (tj. wyjście z Unii Europejskiej) zainteresowanie analityków współpracą gospodarczą z Wielką Brytanią znacznie wzrosło. W latach 2011 – 2015 wartość obrotów towarowych prezentowała się następująco:

Tabl. 9. Wartość polskiego importu z Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego eksportu do Polski (w mln EUR)

Table 9. Value of Polish imports from United Kingdom and value of British exports to Poland (in mln EUR)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski import wg kraju pochodzenia <i>Polish imports by country of origin</i>	4 006	3 763	4 109	4 360	4 799
Polski import wg kraju wysyłki <i>Polish imports by country of consignment</i>	4 174	3 975	4 335	4 556	5 156
Brytyjski eksport wg kraju przeznaczenia <i>British exports by country of destination</i>	4 830	4 172	4 230	4 733	4 988

Tabl. 10. Wartość polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego importu z Polski (w mln EUR)

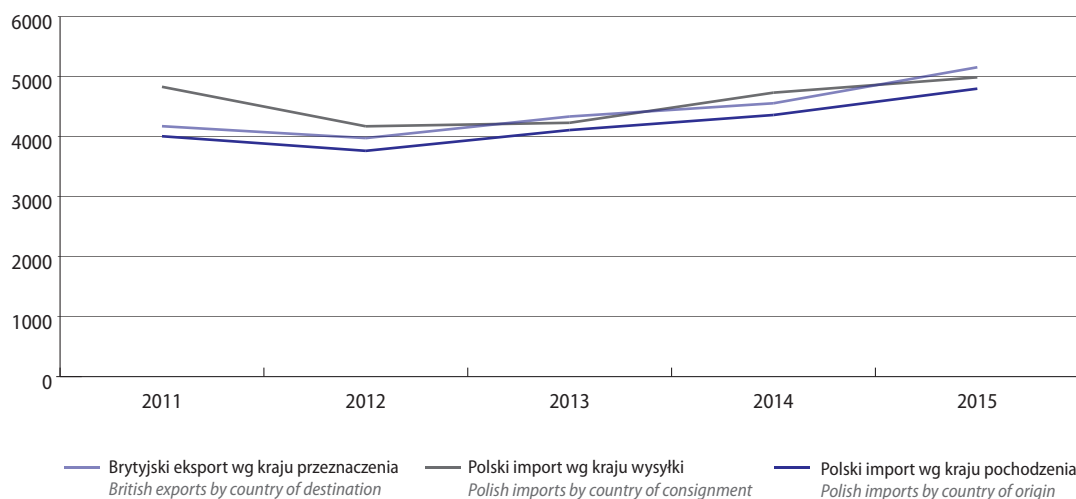
Table 10. Value of Polish exports to United Kingdom and value of British imports from Poland (in mln EUR)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski eksport wg kraju przeznaczenia <i>Polish exports by country of destination</i>	8 731	9 763	10 036	10 562	12 097
Brytyjski import wg kraju wysyłki <i>British imports by country of consignment</i>	8 144	9 093	9 201	9 528	11 176

Spójność danych rejestrowanych w statystyce handlu zagranicznego Polski i Wielkiej Brytanii przedstawiają poniższe wykresy:

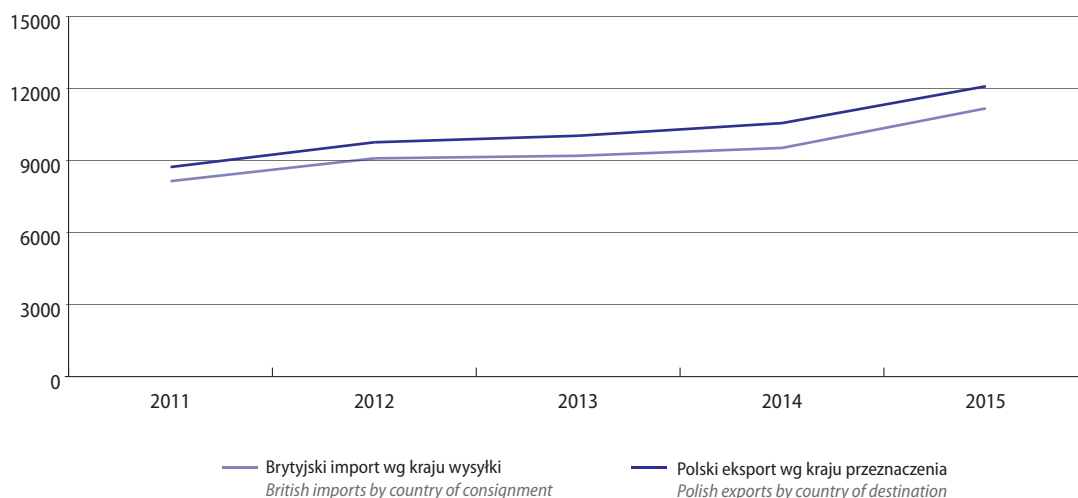
Wykres 10. Wartość polskiego importu z Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego eksportu do Polski (w mln EUR)

Chart 10. Value of Polish imports from United Kingdom and value of British exports to Poland (in mln EUR)

Wykres 11. Wartość polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii oraz wartość brytyjskiego importu z Polski (w mln EUR)

Chart 11. Value of Polish exports to United Kingdom and value of British imports from Poland (in mln EUR)

W dostępnych źródłach danych nie było informacji dotyczących brytyjskiego importu wg kraju pochodzenia dlatego na prezentowanych wykresach nie jest widoczna różnica jaka występuje dla danych o imporcie w zależności od wybranego kryterium - kraju pochodzenia lub wysyłki. Do analizy wykorzystano dane wyłącznie pochodzące z bazy COMEXT.

W roku 2015 różnica pomiędzy danymi o polskim eksporcie wg kraju przeznaczenia a brytyjskim imporcie wg kraju wysyłki wyniosła 920,5 mln euro po stronie polskich dostaw. Znacznie mniejszą różnicę można było zaobserwować analizując dane o eksporcie Wielkiej Brytanii do Polski, a imporcie Polski z Wielkiej Brytanii. W 2015 r. asymetria wynosiła 167,9 mln euro po stronie polskiego importu.

Największą nadwyżkę polskiego eksportu nad brytyjskim importem odnotowano w dziale CN 85 (maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz ich części i akcesoria) o 165,8 mln euro, dziale CN 89 (statki, łodzie oraz konstrukcje pływające) o 147,8 mln euro oraz dziale CN 02 (mięso i podroby jadalne) z różnicą 125,3 mln euro.

W dziale CN 85 największa asymetria wystąpiła dla pozycji towarowej CN 8544 (druć izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektryczne; przewody z włókien optycznych, nawet połączone z przewodnikami prądu elektrycznego lub wyposażonego w złączki) o 67,8 mln euro. W pozycji tej polscy eksporterzy deklarują wywóz do Wielkiej Brytanii wiązki przewodów zapłonowych, które odbiorcy brytyjscy wykazują jako części samochodowe w dziale CN 87.

W przypadku działu CN 89 różnicę na korzyść polskiego eksportu generuje obrót uszlachetniający. Polskie firmy zgłaszają do systemu INTRASTAT uszlachetnienie towarów, natomiast brytyjskie podmioty traktują to jako naprawy, które nie są zaliczane do obrotów wymiany towarowej tylko są traktowane jako usługa.

W dziale CN 02 - mięso i podroby jadalne – eksport prowadzony był przez firmy, które w polskim systemie INTRASTAT przekroczyły próg podstawowy, natomiast odbiorcy na Wyspach Brytyjskich nie przekroczyły progu określanego przez statystykę brytyjską.

Rosja Russia

Rosja jest największym partnerem handlowym Polski w grupie krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Plasuje się w pierwszej dziesiątce największych partnerów zarówno w eksporcie, jak i imporcie. Analizując wzajemne obroty, wykorzystano dane znajdujące się w bazie danych ONZ COMTRADE oraz w DBW, które prezentowane są w mln USD. W dostępnych źródłach nie ma umieszczonych danych rosyjskich o imporcie wg kraju wysyłki dlatego porównanie danych zostało ograniczone do informacji o polskim imporcie wg kraju wysyłki i kraju pochodzenia oraz rosyjskim eksporcie wg kraju przeznaczenia. W latach 2011 – 2015 wielkość wymiany towarowej prezentowały się następująco:

Tabl. 11. Wartość polskiego importu z Rosji oraz wartość rosyjskiego eksportu do Polski (w mln USD)

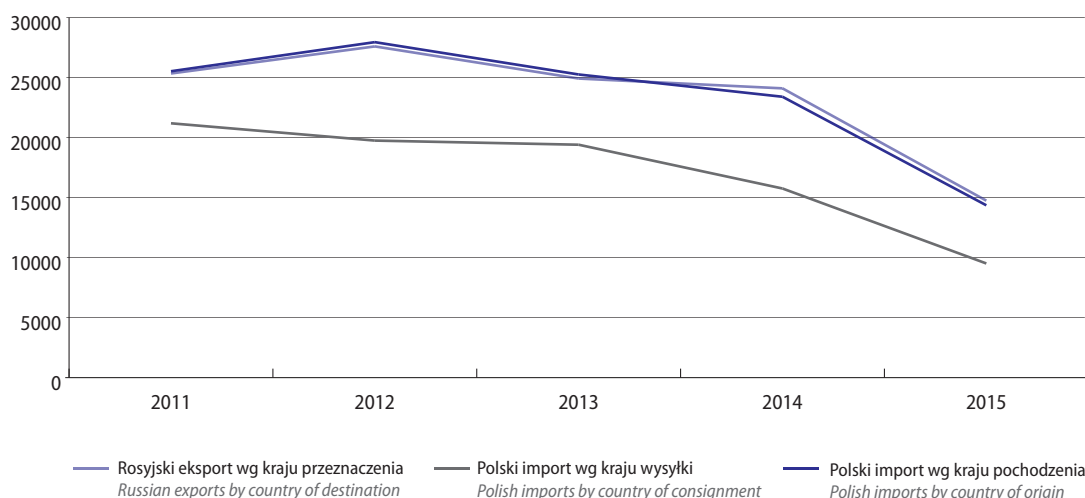
Table 11. Value of Polish imports from Russia and value of Russian exports to Poland (in mln USD)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski import wg kraju pochodzenia <i>Polish imports by country of origin</i>	25 532	27 956	25 261	23 406	14 359
Polski import wg kraju wysyłki <i>Polish imports by country of consignment</i>	25 344	27 601	24 923	24 106	14 749
Rosyjski eksport wg kraju przeznaczenia <i>Russian exports by country of destination</i>	21 194	19 753	19 408	15 760	9 513

Spójność danych rejestrowanych w statystyce handlu zagranicznego Polski i Rosji przedstawiają poniższe wykresy:

Wykres 12. Wartość polskiego importu z Rosji oraz wartość rosyjskiego eksportu do Polski (w mln USD)

Chart 12. Value of Polish imports from Russia and value of Russian exports to Poland (in mln USD)

Powyższe wykresy prezentujące dane dotyczące polskiego importu wg kraju pochodzenia i kraju wysyłki są bardzo spójne. Stwierdzono, że Polska przede wszystkim importuje towary bezpośrednio z Rosji.

Największy udział w imporcie z Rosji stanowi ropa naftowa, której wartość w 2015 r., wyniosła 8 258,1 mln USD, co stanowiło 57,5% udziału w obrotach ogółem. Obroty działu CN 27 (paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne) generują największe rozbieżności w porównując dane obu państw. Różnica między polskim importem wg kraju pochodzenia a rosyjskim eksportem wg kraju przeznaczenia wyniosła w tym dziale 2 254,5 mln USD. Rejestrowane są tam towary, które ze względu na tajemnicę handlową objęte są poufnością zarówno po stronie polskiej, jak i rosyjskiej przy czym wartość towarów upoufionych jest ujęta w wartości obrotów ogółem.

Dużą rozbieżność w danych została odnotowana w dziale CN 89 (statki, łodzie oraz konstrukcje pływające). Nadwyżka importu z Rosji wyniosła 243,6 mln USD. Polska statystyka odnotowała w tym dziale towary rejestrowane jako dostawy towarów do uszlachetnienia. Wyniosły one 244,6 mln USD, co stanowiło 99,9% wszystkich obrotów tego działu. Strona rosyjska nie rejestrowała tych obrotów jako obrót towarowy, a wyłącznie jako usługę i dlatego nie ma ich w swojej statystyce towarowej.

Chiny China

Analiza została przeprowadzana na podstawie danych zamieszczonych w bazie COMTRADE oraz w DBW. Podobnie jak w przypadku Rosji, Chiny nie publikują danych dot. importu wg kraju wysyłki. Szczegółowe analizy ograniczono do porównań polskiego importu wg kraju pochodzenia i wysyłki oraz chińskiego eksportu wg kraju przeznaczenia.

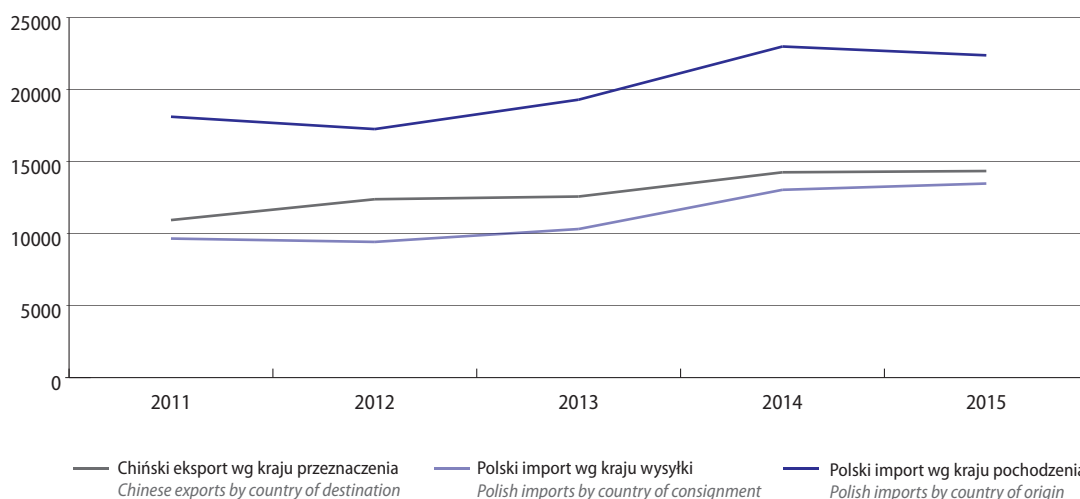
Udział importowanych towarów chińskich w imporcie Polski ogółem był znacznie zróżnicowany w zależności od kryterium prezentowania rodzaju importu. Import z Chin w polskiej statystyce handlu zagranicznego w latach 2011 – 2015 prezentuje poniższa tabela:

Tabl. 12. Wartość polskiego importu z Chin oraz wartość chińskiego eksportu do Polski (w mln USD)
Table 12. Value of Polish imports from China and value of Chinese exports to Poland (in mln USD)

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
Polski import wg kraju pochodzenia <i>Polish imports by country of origin</i>	18 116	17 258	19 301	22 993	22 380
Polski import wg kraju wysyłki <i>Polish imports by country of consignment</i>	9 655	9 423	10 318	13 041	13 477
Chiński eksport wg kraju przeznaczenia <i>Chinese exports by country of destination</i>	10 940	12 387	12 575	14 257	14 345

Przedstawione dane pokazują, jak ważny jest wybór odpowiedniego kryterium porównania. Na wykresie zamieszczonym poniżej można zaobserwować dużą rozbieżność pomiędzy importem polskim z Chin wg kraju pochodzenia rejestrowanym w polskiej statystyce, a eksportem chińskim do Polski, którego dane pochodzą ze statystyk chińskich.

Wykres 13. Wartość polskiego importu z Chin oraz wartość chińskiego eksportu do Polski (w mln USD)
 Chart 13. Value of Polish imports from China and value of Chinese exports to Poland (in mln USD)

W 2015 r. największe różnice pomiędzy danymi dotyczącymi chińskiego eksportu do Polski i polskiego importu z Chin zostały odnotowane dla działów CN 90 (przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; ich części i akcesoria) oraz CN 85 (maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz ich części i akcesoria). W dziale CN 90 nadwyżka chińskiego eksportu wyniosła 1 202,4 mln USD. Natomiast wartość towarów chińskich klasyfikowanych w dziale CN 85 wg statystyki polskiej była o 985,8 mln USD wyższa niż chiński eksport do Polski. Analizując zaobserwowane rozbieżności okazało się, że przyczyną były różne kodowanie towarów. Dotyczyło to pozycji towarowych 8529 (części nadające się wyłącznie lub głównie do aparatury objętej pozycjami od 8525 do 8528) oraz 9013 (urządzenia ciekłokrystaliczne; lasery, inne niż diody laserowe; pozostałe urządzenia i przyrządy optyczne, niewymienione ani niewłączone gdzie indziej w niniejszym dziale). W statystyce handlu zagranicznego odnotowano nadwyżkę importu rejestrowanego w polskich systemach o 1 032,8 mln USD dla pozycji towarowej 8529. Natomiast w pozycji towarowej 9013 różnica na niekorzyść polskiego importu wyniosła 1 180,6 mln USD.

Wykrywanie odstających elementów w danych w lustrzanej statystyce handlu zagranicznego¹

Detection of mirror outliers in foreign trade data

W celu poprawy jakości statystyki europejskiej Eurostat prowadzi miesięczną analizę zbiorów statystycznych przekazywanych przez państwa członkowskie do bazy danych COMEXT. Wynikiem tej analizy są raporty dotyczące tzw. danych odstających prezentowanych na poziomie poszczególnych kodów towarowych nomenklatury scalonej (CN), które Eurostat przekazuje co miesiąc do państw członkowskich. Eurostat stosuje analizę MOD (Mirror Outlier Detection) wykorzystując miarę dyspersji statystycznej MAD (Median Absolute Deviation). W celu określenia czy obserwacja x_i jest obserwacją odstającą wykorzystywana jest T-statystyka:

$$T_i = \frac{|x_i - M_1|}{M_2} = \frac{|x_i - M_1|}{\text{Mediana}(|x_i - M_1|)} \quad j = 1, 2, \dots, i, \dots, n$$

gdzie M_1 jest medianą obserwacji, M_2 jest medianą odchylenia bezwzględnego zbioru danych (włączając w to sprawdzaną obserwację x_i). Mediana odchylenia bezwzględnego (MAD) jest w rzeczywistości medianą odchylenia bezwzględnych obserwacji od mediany zbioru danych. Obserwacja x_i jest uważana za obserwację odstającą, jeżeli T_i przekracza wartość 5.

W każdym miesiącu sprawozdawczym obserwacji podlegają 3 zmienne: wartość (w 1000 euro), masa (w 100 kg) oraz ilość w uzupełniającej jednostce miary, jeśli jest obowiązująca dla danego CN. Dodatkowo obserwacji podlega wskaźnik „unit value” czyli wartość jednostkowa towaru.

Analiza MOD oparta jest na wykrywaniu odstępstw w lustrzanych seriach czasowych tego samego towaru zgłoszonych przez dwa państwa partnerskie (wysyłka/nabycie z jednego państwa i nabycie/wysyłka w państwie partnerskim). Metoda mediany odchylenia bezwzględnego (MAD) służy do identyfikacji kilku kategorii wartości odstających, dla których w oznaczeniach przyjęto następujące kolory:

- zielony: element odstający występuje w danych lustrzanych (ten sam znak)
- czerwony: element odstający nie występuje w danych lustrzanych
- fioletowy: element odstający występuje w danych lustrzanych (przeciwny znak)
- czarny : lustrzany szereg nie został pokazany
- różowy: lustrzany szereg nie został pokazany (dane poufne).

Odstający element danych oznaczony kolorem czerwonym, w przywozach polskich z Niemiec dla kodu CN 95030070 (pozostałe zabawki, pakowane w zestawy lub komplety) w raporcie MOD za luty 2017 r. (Rysunek 1.)

¹ Spyros Liapis, Michael Ashbrook, Markos Fragkakis, George Petrakos - Mirror Outlier Detection in Foreign Trade data

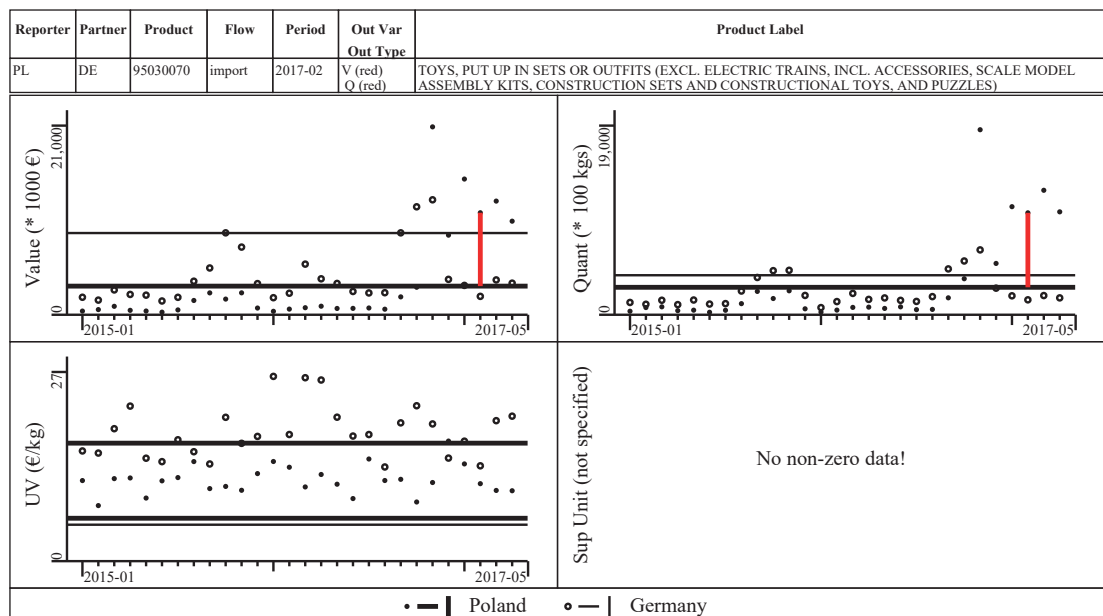
Po przeanalizowaniu raportu MOD za luty 2017 r. statystyka polska ustaliła, że dane odstające zgłaszane po stronie polskiego przywozu są obserwowane od listopada 2016 (dane w raporcie dostępne są od stycznia 2015 r.) Jednocześnie po stronie niemieckiego wywozu nie zaobserwowano wartości odstających w odniesieniu do tego kodu towarowego. Statystyka polska ustaliła, że w lutym br. import tego towaru wyniósł 11,3 mln euro, natomiast statystyka niemiecka wykazała, eksport o wartości 2,0 mln euro (różnica między danymi za miesiąc luty w tej pozycji towarowej wyniosła 9,3 mln euro). Przyczyną asymetrii była sprzedaż towaru przez dużą liczbę niewielkich przedsiębiorstw w Niemczech znajdujących się poniżej progu statystycznego, które nie miały obowiązku wypełniania deklaracji Intrastat, natomiast po stronie polskiej import był realizowany przez jeden duży podmiot a wartość przywozu towaru przekroczyła próg statystyczny (tj. powstał obowiązek sprawozdawczy).

Poniższy rysunek prezentuje opisany przypadek asymetrii pomiędzy danymi polskimi i niemieckimi.

Rysunek 1. Element odstający - kolor czerwony

Illustration 1. Outlier - red colour

Details for Outlier #32

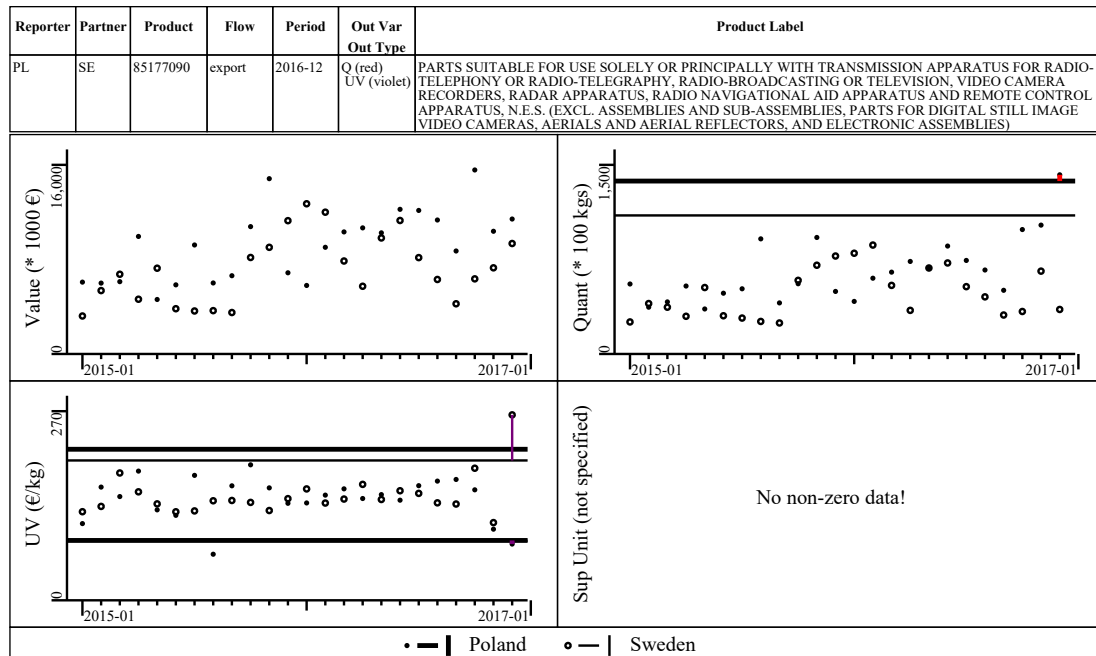

Przykłady innych elementów odstających obserwowanych w raportach MOD:

Rysunek 2. Element odstający - kolor czerwony i fioletowy

Illustration 2. Outlier - red and violet colours

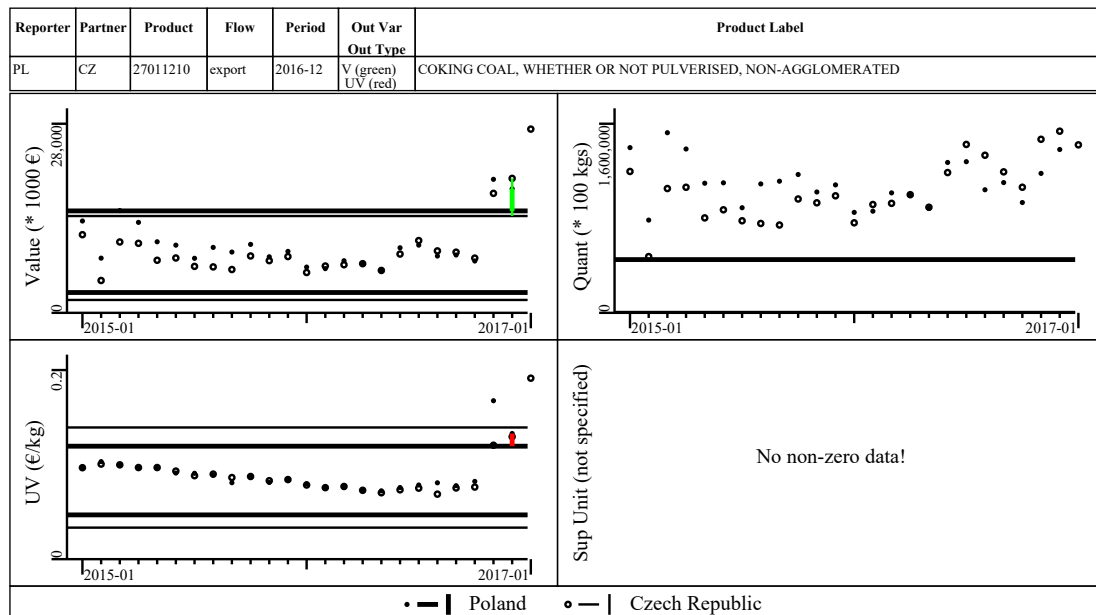
Details for Outlier #40

Rysunek 3. Element odstający - kolor zielony i czerwony

Illustration 3. Outlier - green and red colours

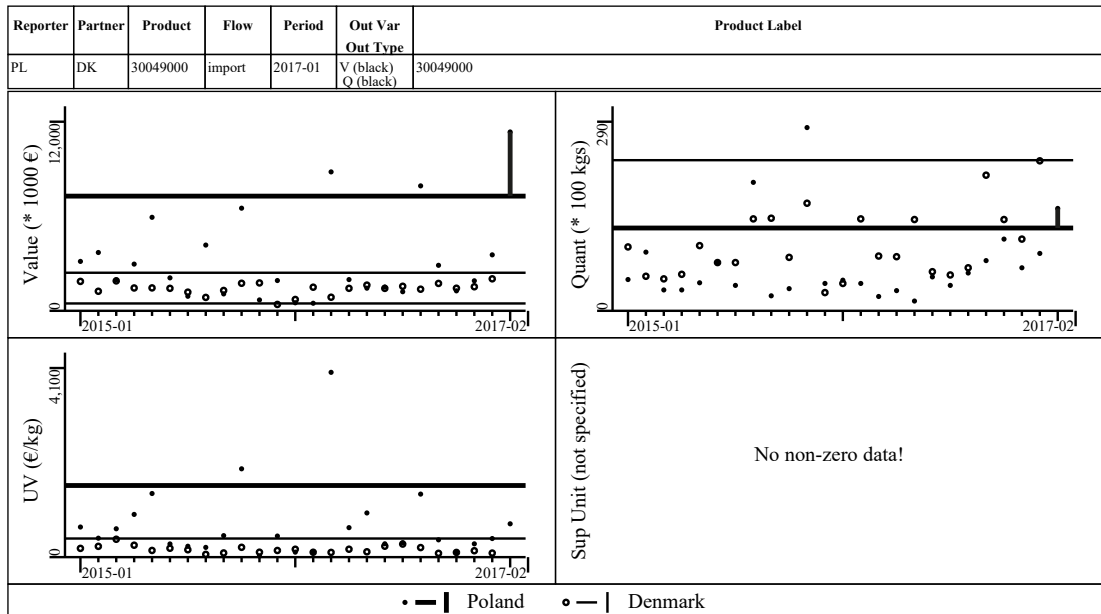
Details for Outlier #19

Rysunek 4. Element odstający - kolor czarny

Illustration 4. Outlier - black colour

Details for Outlier #37

Przyczyny rozbieżności pomiędzy danymi bilansu płatniczego, a statystyką handlu zagranicznego

Causes of discrepancies between balance of payments data and foreign trade statistics

Bilans płatniczy¹ jest zestawieniem obrotów z zagranicą, które prezentuje transakcje gospodarcze zrealizowane przez Polskę z resztą świata (tzn. między rezydentami², a nierezydentami³). Bilans płatniczy prezentowany jest z wyodrębnieniem następujących pozycji: rachunek bieżący, rachunek kapitałowy i finansowy oraz saldo błędów i opuszczeni i jest publikowany przez Narodowy Bank Polski.

Rachunek bieżący obejmuje transakcje w zakresie towarów, usług, dochodów pierwotnych oraz dochodów wtórnych.

Obroty towarowe bilansu płatniczego obejmują wartość wymiany towarowej z zagranicą, na którą składają się transakcje między rezydentami, a nierezydentami. W szczególności są to:

- transakcje, w wyniku których nastąpiła zmiana własności towarów. Należą do nich głównie transakcje zakupu oraz sprzedaży towarów, jednak zmiana własności towarów może nastąpić również w wyniku ich nieodpłatnego przekazania (darowizna, pomoc w naturze), jak również aporty rzeczowe wnoszone przez inwestorów zagranicznych lub jako leasing finansowy towarów (środków transportu oraz maszyn i urządzeń).
- merchanting, czyli transakcje dotyczące pośrednictwa w międzynarodowym handlu towarami, które nie przekraczają granic Polski. Transakcje te polegają na zakupie towarów przez rezydenta od nierezydenta, a następnie ich odsprzedaży innemu nierezydentowi. Pośrednictwo w handlu międzynarodowym rejestrowane jest zawsze po stronie eksportu (zakup towaru traktowany jest jako ujemny eksport, a sprzedaż jako dodatni eksport).
- transakcje zakupu lub sprzedaży złota niemonetarnego.

1 Standardy międzynarodowe zestawiania bilansu płatniczego zostały określone w następujących publikacjach: Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth edition, 2009, International Monetary Fund, OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, 2008, OECD, External Debt Statistics, 2014, International Monetary Fund, International Reserves and Foreign Currency Liquidity, 2014, International Monetary Fund, System of National Accounts, 2008, Inter-Secretariat Working Group on National Accounts, European System of Accounts ESA 2010, Eurostat, 2013.

2 Rezydent - zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (Dz. U. z 2012 r. poz. 826, z późn. zm.), rezydentami są:

- a. osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania w kraju oraz osoby prawne mające siedzibę w kraju, a także inne podmioty mające siedzibę w kraju, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; rezydentami są również znajdujące się w kraju oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez nierezydentów,
- b. polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne polskie przedstawicielstwa oraz misje specjalne, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych.

3 Nierezydent - zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (Dz. U. z 2012 r. poz. 826, z późn. zm.), nierezydentami są:

- a. osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania za granicą oraz osoby prawne mające siedzibę za granicą, a także inne podmioty mające siedzibę za granicą, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; nierezydentami są również znajdujące się za granicą oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez rezydentów,
- b. obce przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne obce przedstawicielstwa oraz misje specjalne i organizacje międzynarodowe, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych.

Do obrotów towarowych nie zalicza się transakcji:

- zakupu oraz sprzedaży złota monetarnego dokonywanych między bankami centralnymi,
- transakcji dotyczących obrotu uszlachetniającego i napraw. W ramach transakcji uszlachetniania lub napraw towary zostają czasowo powierzone w celu ich przekształcenia bądź przywrócenia stanu pierwotnego. W świetle metodyki bilansu płatniczego nie zachodzi transakcja wymiany towarów między rezydentem, a nierezydentem, a zatem transakcja ta nie jest klasyfikowana w obrotach towarowych.

Podstawowym źródłem informacji służących do zestawiania obrotów towarowych w polskim bilansie płatniczym są dane handlu zagranicznego (na bazie zgłoszeń INTRASTAT i zgłoszeń celnych).

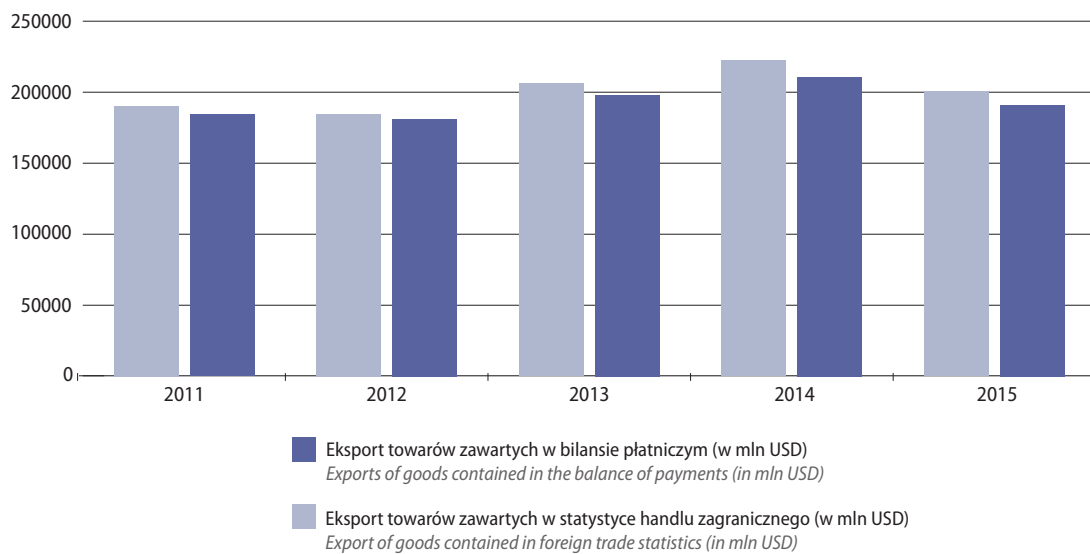
Obowiązujące międzynarodowe wymagania metodologiczne w zakresie zestawiania obrotów towarowych z zagranicą na potrzeby bilansu płatniczego oraz rachunków narodowych są niemal jednakowe. Większe różnice po między danymi odnośnie wymiany towarowej z zagranicą występują porównując dane bilansu płatniczego z tymi, które publikuje GUS w statystyce handlu zagranicznego. Aby uzyskać odpowiednie dane, po stronie bilansu płatniczego dokonywane są następujące korekty:

- zmniejszenie wartości handlu zagranicznego po stronie importu o wielkość kosztów transportu, zawartych w fakturach wystawionych na bazie CIF (dane o imporcie w bilansie płatniczym muszą być prezentowane na bazie FOB),
- zmniejszenie wartości handlu zagranicznego o wartość transakcji dotyczących uszlachetniania lub napraw. Zmniejszenie wartości handlu zagranicznego o wartość transakcji dotyczących uszlachetniania lub napraw polega na usunięciu z obrotów towarowych całej wartości towarów będących przedmiotem wymiany z zagranicą, a podlegających procesowi uszlachetniania lub napraw. Towary te są identyfikowane na podstawie rodzaju transakcji.
- reklasyfikacja merchantingu. Przychody z merchantingu podlegają bezpośredniej reklasyfikacji jako eksport towarów, a rozchody reklasyfikuje się jako eksport towarów z ujemnym znakiem.
- doszacowanie obrotów towarowych. Doszacowanie wartości obrotów towarowych z zagranicą, dokonywane na potrzeby bilansu płatniczego oraz rachunków narodowych, dotyczy to obrotów, które są zarejestrowane w deklaracjach INTRASTAT oraz w zgłoszeniach celnych. Są to cztery grupy towarów:
 - towary przewożone przez podróżnych (w ruchu turystycznym), zakupione z zamiarem ich odsprzedaży;
 - pozostałe towary, przewożone przez granicę bez wypełnionych deklaracji INTRASTAT lub zgłoszeń celnych; po stronie eksportu są to głównie towary wywożone za granicę w większych ilościach, takie jak: warzywa, owoce, meble, obuwie, odzież;
 - dane dotyczące handlu zagranicznego, powiększane o wartość importu używanych samochodów z Unii Europejskiej; z powodu niskich progów sprawozdawczych dotyczących zgłaszanego importu samochodów informacji tych nie ujmuje się w systemie INTRASTAT oraz większość tych transakcji jest realizowane przez osoby fizyczne, które nie są podatnikami VAT. Dane te są pozyskiwane z Ministerstwa Finansów;
 - zgodnie z rekomendacjami Eurostatu w statystyce bilansu płatniczego ujmowane są transakcje gospodarki nielegalnej, dotyczą nielegalnego obrotu narkotykami, papierosami.

Wszystkie wymienione powyżej korekty danych statystycznych o wymianie towarowej z zagranicą powodują, że odnotowywane są rozbieżności pomiędzy statystyką handlu zagranicznego, a danymi bilansu płatniczego. Skalę tych różnic prezentują poniższe wykresy:

Wykres 1 [14]. Asymetria między danymi z bilansu płatniczego i statystyki handlu zagranicznego w latach 2011-2015 (w mln USD)

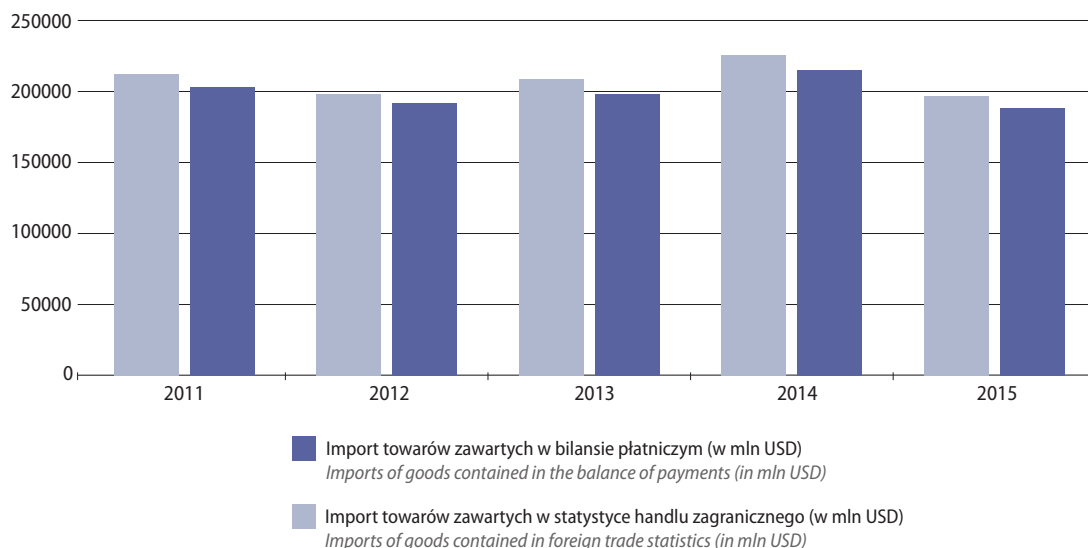
Chart 1 [14]. *Asymmetry between the balance of payments data and foreign trade statistics data in 2011-2015 (in mln USD)*

W latach 2011-2015 obserwowano wyższy poziom eksportu towarów w statystyce handlu zagranicznego niż w bilansie płatniczym. W 2015 r. Eksport towarów według metodologii statystyki handlu zagranicznego wyniósł 200 342 mln USD, a zawarty w bilansie płatniczym 191 023 mln USD. Różnica wyniosła 9 319 mln USD tj. eksport towarów wg statystyki handlu zagranicznego był o 4,9% większy.

Wykres 2 [15]. Asymetria między danymi z bilansu płatniczego i statystyki handlu zagranicznego w latach 2011-2015 (w mln USD)

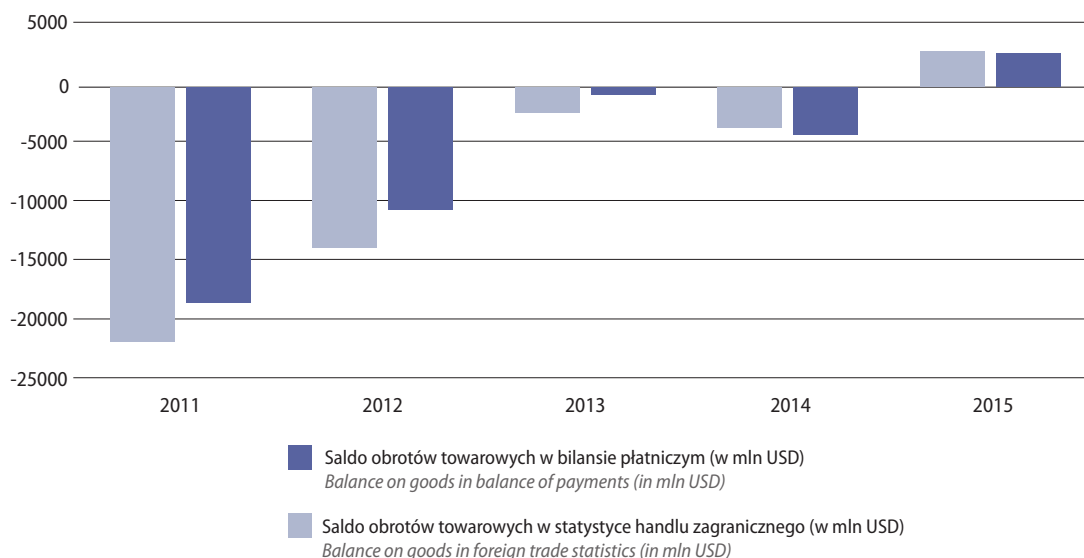
Chart 2 [15]. Asymmetry between the balance of payments data and foreign trade statistics data in 2011-2015 (in mln USD)

W latach 2011-2015 obserwowano wyższy poziom importu towarów w statystyce handlu zagranicznego niż w bilansie płatniczym. W 2015 r. Import towarów według metodologii statystyki handlu zagranicznego wyniósł 197 147 mln USD, a zawarty w bilansie płatniczym 188 559 mln USD. Różnica wyniosła 8 588 mln USD tj. import towarów wg statystyki handlu zagranicznego był o 4,6% większy.

Wykres 3 [16]. Asymetria między danymi z bilansu płatniczego i statystyki handlu zagranicznego w latach 2011-2015 (w mln USD)

Chart 3 [16]. Asymmetry between the balance of payments data and foreign trade statistics data in 2011-2015 (in mln USD)

W 2015 r. dodatnie saldo obrotów towarowych według metodologii statystyki handlu zagranicznego wyniosło 2 661 mln USD, a w bilansie płatniczym 2 464 mln USD.

Przedstawiliśmy Państwu publikację, która prezentuje główne przyczyny rozbieżności statystyki wymiany towarowej z zagranicą w porównaniach międzynarodowych. Handel zagraniczny jest jedną z dziedzin statystyki, której spójność i poprawność jest najłatwiej sprawdzić.

W pracach wykorzystaliśmy dostępne dane roczne, ostateczne. Wszelkie porównania mają sens gdy przeprowadza się je na danych, które nie będą ulegać zmianom. Dlatego końcowym rokiem naszych analiz był 2015 r., pomimo że polska statystyka dysponuje już danymi ostatecznymi za 2016 r. Z wieloletniej współpracy z Federalnym Urzędem Statystycznym Niemiec (Destatis) wiemy, że prace nad zbiorami ostatecznymi zostają tam zakończone dopiero w październiku roku następnego. Jak wspominaliśmy wcześniej również Eurostat wymaga od państw członkowskich przesyłania danych rocznych, ostatecznych do 31 października. Tak więc korzystając z danych z bazy COMEXT i COMTRADE nie mieliśmy wiedzy czy dla innych krajów UE zamieszczone w bazie dane są już danymi ostatecznymi.

Porównania szczegółowe zostały przeprowadzone wykorzystując dane za 2015 r. We wszystkich latach jakie były analizowane rozbieżności zazwyczaj obejmowały te same grupy towarów.

Dla wszystkich przedstawionych analiz odnotować można jedną, wspólną przyczynę występowania rozbieżności, a są to różnice kursowe. Jedynie przy porównaniu z Niemcami przeliczenia walut wystąpiły wyłącznie dla danych Polski. W każdym innym przypadku występowały przeliczenia na wspólną walutę, w której prowadziliśmy porównania.

Rozbieżności były również generowane przez quasi tranzyt, którego skutki są zaobserwowane w polskiej statystyce handlu zagranicznego. Polska stanowi wschodnią granicę Unii Europejskiej i wszystkie towary, których dopuszczenie do obrotu lub wywóz towarów dokonywane jest na granicy, wówczas ich wartość jest zaliczana do statystyki. Przemieszczanie tych towarów po terytorium Wspólnoty nie zawsze znajduje odzwierciedlenie w systemie INTRASTAT.

Najbardziej efektywnymi formami prowadzenia badania statystyki lustrzanej i asymetrii są dwustronne spotkania statystyków z państw partnerskich. Podczas tych spotkań analiza danych może zejść na najniższy poziom szczegółowości Nomenklatury Scalonej CN, a także do poziomu podmiotu. Dużą pomocą przy wyjaśnianiu rozbieżności są dane z systemu VIES. Wspomagając się tymi danymi można wyeliminować transakcje stanowiące handel trójstronny. W latach 2011 – 2015 bilateralne badania były przeprowadzone z Niemcami, Czechami, Słowacją, Rosją i Ukrainą. W wyniku prac porównawczych zostały wyjaśnione występujące rozbieżności w danych.

W ramach poprawy jakości danych statystycznych i zwiększenia ich spójności, Eurostat przeprowadza tzw. Reconciliation Round, których celem jest wyjaśnienie rozbieżności w danych o wymianie handlowej pomiędzy państwami partnerskimi. Do badania wybierane są towary na poziomie 8 znaków CN, dla których odnotowane są największe różnice. Obowiązkiem każdego państwa członkowskiego jest ustalenie formy kontaktu z urzędem z państwa partnerskiego, kontakt z podmiotami, które wykazują obrót kwestionowanym towarem. O wynikach konsultacji należy powiadomić Eurostat i poinformować jaka była przyczyna różnic i czy dane zostały skorygowane. Reconciliation Round jest przeprowadzana raz w roku.

Co miesiąc Eurostat przesyła do państw członkowskich wykryte lustrzane elementy odstające w danych handlu zagranicznego. Badanie to prowadzone jest na bieżąco. Obowiązkiem państwa członkowskiego jest sprawdzenie i ewentualną korektę danych.

Poprzez naszą publikację chcieliśmy zaprezentować zjawisko statystyki lustrzanej i statystyki asymetrii, przedstawiać, że statystyka wymiany towarowej z zagranicą jest porównywalna ze statystykami krajów partnerskich, a co za tym idzie prezentuje wysoką jakość danych.

Poruszono również temat różnic w publikowanych danych o wymianie towarowej z zagranicą przez Instytucje krajowe tj. GUS i NBP.

Chcielibyśmy także podkreślić, że wszelkie porównania danych należy wykonywać w oparciu o wiedzę z zakresu metodologii statystyki handlu zagranicznego. Każda inna próba porównań może prowadzić do błędnych wniosków.